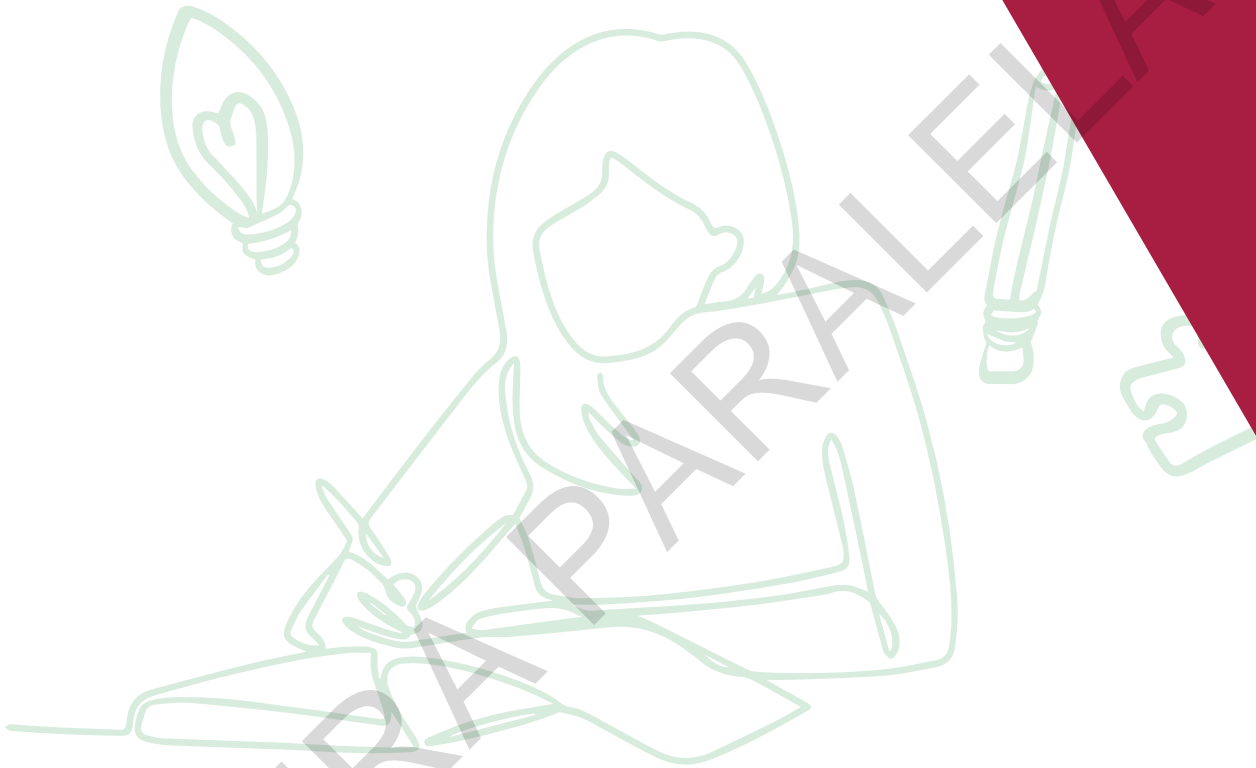

7

Cristina Cergan
Diana Iacob
Claudia Petraș
Bogdan Rațiu

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

PRACTIC

CAIET DE LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

CLASA A VII-A

Editura Paralela 45

Acest auxiliar didactic este elaborat în conformitate cu Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română, aprobată prin O.M.E.N. nr. 3393/28.02.2017.

Redactare: Cătălina Soare
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Design copertă: Mirona Pintilie
Pregătire de tipar: Marius Badea

Editura Paralela 45

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Practic 7 : caiet de limba și literatura română : clasa a VII-a /

Cristina Cergan, Diana Iacob, Claudia Petraș, Bogdan Rațiu. –

Pitești : Paralela 45, 2024

ISBN 978-973-47-4182-3

I. Cergan, Cristina

II. Iacob, Diana

III. Petraș, Claudia

IV. Rațiu, Bogdan

37

821.135.1.09

Credite foto

Imaginile a căror sursă nu a fost menționată au fost preluate de pe Shutterstock și Wikimedia Commons.

Copyright © Editura Paralela 45, 2024

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate,

iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

Cuvânt-înainte

Dragi profesori și dragi elevi,

Practic 7. Caiet de Limba și literatura română este un auxiliar dinamic, interactiv și ingenios destinat consolidării competențelor elevilor pe parcursul clasei a VII-a.

Caietul conține șase unități tematice: *Amintiri. Momente. Proiecte; Ghid. Hartă. Călătorii; Emoții. Atitudini. Valori; Eu. Noi. Ceilalți; Autoportret. Portret. Tablou; Cărți. Ecrane. Digital.*

În paginile lui, elevii vor întâlni doi colegi de clasă, Miruna și David, alături de care vor parcurge activități de lectură, de redactare, de gramatică și de comunicare. În plus, vor regăsi, în fiecare unitate, strategii și elemente-cheie, dar și indicii pentru rezolvarea unor exerciții.

Fiecare unitate se compune din mai multe secțiuni:

- O introducere în care tema este ilustrată în imagini și în texte literare.
- Activități centrate asupra strategiilor de lectură tematică, precum și asupra valorilor personajelor și a valorilor elevilor. Acestea sunt însoțite de dialoguri între Miruna și David, care discută despre subiectul lecțiilor de limba și literatura română.
- O secțiune dedicată exersării competențelor de comunicare, compusă din trei tipuri de exerciții:
 - I. exerciții care vizează palierele limbii (acestea sunt marcate cromatic, astfel: cu **verde** – nivelul morfologic și sintactic, cu **roșu** – nivelul fonetic, cu **albastru** – nivelul lexical și cu **mov** – nivelul stilistic);
 - II. exerciții centrate asupra competenței lingvistice;
 - III. exerciții cu caracter normativ, care vizează utilizarea conștientă a faptelor de limbă în comunicarea de zi cu zi (acestea sunt însoțite de discuții purtate de Miruna și David pe rețele sociale, prin care cei doi colegi încearcă să-și explice diverse aspecte gramaticale).
- O secțiune care vizează dezvoltarea strategiilor de redactare a diverselor tipuri de texte (textul narativ, caracterizarea personajului, descrierea unei emoții, rezumatul, textul descriptiv, textul complex prin integrarea tiparelor textuale), transpuse în situații familiare pentru elevi. Acestea sunt însoțite de discuțiile dintre Miruna și David, prin care cei doi încearcă să integreze strategiile de redactare în propriul sistem de referință.
- O secțiune intitulată *Comunicăm în rețea* care conține activități integrate ce vizează subcomponentele competenței de comunicare și presupune parcurgerea mai multor etape, pentru ca în final elevii să sintetizeze informațiile învățate în hărți mentale. Secțiunea cuprinde exerciții proiectate după modelul itemilor din evaluările naționale.

Practic 7. Caiet de Limba și literatura română este un auxiliar care poate sprijini activitatea profesorilor ce predau la clasa a VII-a și a elevilor acestora, atât în cazul în care la clasă se utilizează manualul de *Limba și literatura română* apărut la Editura Paralela 45 (2024), cât și în cazul utilizării altui manual, caietul fiind realizat în concordanță cu programa în vigoare.

Autorii

CUPRINS

Cuvânt-înainte

3

UNITATEA 1. Amintiri. Momente. Proiecte

Lectură: Imagine și text

6

Lectură: *Popa Tanda* de Ioan Slavici

9

Construcția comunicării: Fonetică

16

Construcția comunicării: Vocabularul

22

1. Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului

23

2. Derivarea

25

3. Compunerea

27

4. Familia lexicală

30

5. Paronimele

31

6. Pleonasmul

33

Redactare: Textul narativ

35

Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea!

39

UNITATEA 2. Ghid. Hartă. Călătorii

Lectură: Imagine și text

48

Lectură: *Insu-Pu: insula copiilor pierduți* de Mira Lobe

50

Construcția comunicării: Verbul

58

A. Posibilități combinatorii ale verbului. Verbele copulative

63

B. Utilizări sintactice ale formelor verbale nepersonale:
infinitivul, gerunziul, participiul, supinul

65

1. Infinitivul

65

2. Gerunziul

67

3. Participiul

68

4. Supinul

69

C. Posibilități combinatorii ale verbului. Circumstanțialul de cauză
și circumstanțialul de scop

71

Redactare: Caracterizarea personajului

73

Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea!

78

UNITATEA 3. Emoții. Atitudini. Valori

Lectură: Imagine și text

88

Lectură: *Salcâmi* de A.E. Baconsky

90

Construcția comunicării: Substantivul

96

Construcția comunicării: Adjectivul

106

Redactare: Descrierea unei emoții

115

Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea!

118

UNITATEA 4. Eu. Noi. Ceilalți

Lectură: Imagine și text	126
Lectură: <i>Omul de zăpadă care voia să întâlnească soarele</i> de Matei Vișniec	128
Construcția comunicării: Pronumele	135
A. Pronumele posesiv și adjectivul pronominal posesiv	141
B. Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ	145
C. Pronumele interogativ și adjectivul pronominal interogativ	149
D. Pronumele relativ și adjectivul pronominal relativ	151
E. Pronumele nehotărât și adjectivul pronominal nehotărât	154
F. Pronumele negativ și adjectivul pronominal negativ	157
G. Adjectivul pronominal de întărire	160
Redactare: Rezumatul	166
Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea!	169

UNITATEA 5. Autoportret. Portret. Tablou

Lectură: Imagine și text	178
Lectură: Sonet de Alexandru Vlahuță	180
Construcția comunicării: Numeralul	185
Construcția comunicării: Adverbul	190
Construcția comunicării: Interjecția	195
Construcția comunicării: Sintaxa propoziției	199
A. Subiectul	201
B. Predicatul și numele predicativ	202
C. Atributul	203
D. Complementul	205
E. Circumstanțialul	206
Redactare: Textul descriptiv	210
Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea!	214

UNITATEA 6. Cărți. Ecrane. Digital

Lectură: Imagine și text	222
Lectură: <i>Virusul L.I.V. 3 sau Moartea cărților</i> de Christian Grenier	225
Construcția comunicării: Conjuncția. Fraza. Normele de punctuație	233
Construcția comunicării: Termenii științifici. Limbajul popular. Variația regională a limbii	238
Redactare: Integrarea tiparelor textuale	241
Recapitulare/Evaluare: Comunicăm în rețea!	245

IMAGINE ȘI TEXT

I. LECTURA IMAGINII

- Privește cu atenție imaginea de mai jos, reprezentând tabloul *Persistența memoriei* de Salvador Dalí.

1 Ce se înfățișează în acest tablou?

.....

.....

.....

2 Enumeră elementele reprezentate în tablou, continuând enunțul de mai jos.

În imagine, sunt trei ceasuri, o busolă,

.....

.....

3 Descrie, în detaliu, ceea ce vezi în acest tablou, având în vedere elementele identificate la **exercițiul 2**.

Exemplu: Cele trei ceasuri sunt așezate în locuri diferite, având forme

.....

.....

.....

.....

4 Ce legătură crezi că există între busolă și ceasuri? Motivează-ți răspunsul într-un enunț.

.....

.....

.....

5 Ce emoție/idee îți inspiră acest tablou? Explică în unu–două enunțuri.

.....

.....

.....

6 Care este tema tabloului? Explică, într-un enunț, cum ai identificat tema.

.....

.....

.....

Persistența memoriei, Salvador Dalí

II. LECTURA TEXTULUI

- Citește textul următor și formulează răspunsuri la cerințele de mai jos.

Cea mai veche amintire cu Buni îmi vine din serile târzii de vară de la Miercurea-Ciuc. Locuiam împreună într-o cameră de trecere, în casa unei familii de unguri, iar la capătul zilei, ne cuibăream amândouă în patul mare, ca o plută. Atunci, după culcare, ea mă îndemna să ne luăm la întrecere care dintre noi două adoarme mai repede, care ajunge prima în același vis.

Mă uitam la obrazul ei grav, la părul alb-cenușiu luminând în penumbră, la ochii ei adânci, ca fântânile, cu cearcăne la fel de profunde, care răsfrângeau ceva de dincolo de mine. Intrasem într-o poveste din care prindeam numai sfârșitul. Mergeam cu ea pe dealurile și în pădurile învecinate, iar tăcerile, ca și cuvintele ei, erau pline de o melancolie care mă fermeca. Pe căile spre poieni ne însoțeau câteodată un general bătrân și două doamne care împărtășeau aceeași soartă cu ea. Adesea, în diminețile de august, plecam cu toții să facem picnic pe malul Oltului. Mă puneau într-un coș de paie pe care bunica mea și generalul îl duceau de câte o toartă. Mai am și azi în auz glasurile lor cântând împreună pe drum și râsetele lor pe potecile de țară sau la o ceașcă de ceai pe cerdac*. Nimeni nu hohotea cu atâta poftă ca bunica mea. [...]

Ca să poată supraviețui, atât spiritual, cât și material, [bunica] a tot pictat, umplând în timp casele sătenilor cu tablouri. În livada casei, mi-a făcut și mie două portrete. Norocul ei a fost că, în acea perioadă de restriște, frumusețea naturii înconjurătoare i-a alinat suferința, inspirându-i unele din cele mai minunate acuarele.

Monica Pillat, *Ceasuri de demult*

cerdac (s.n.) – mic pridvor, uneori închis cu geamlăc; galerie deschisă, mărginită de stâlpi; verandă; balcon.

1 În text este vorba despre:

- a) amintirile bunicii; c) pasiunile bunicii;
b) amintirile nepoatei; d) viața în Miercurea-Ciuc.

Alege varianta potrivită și justifică-ți opțiunea într-un enunț. Pot fi mai multe variante corecte de răspuns!

2 De ce aspecte din copilărie își aduce aminte autoarea?

3 Ce emoție îi provoacă autoarei aducerile-aminte?

4 Realizează, în 40–50 de cuvinte, portretul bunicii. Te poți referi la trăsăturile menționate sau la cele deduse de tine din text.

5 Prezintă, în unu–două enunțuri, relația dintre nepoată și bunică, așa cum se desprinde din fragmentul dat.

6 Care este tema textului? Justifică-ți răspunsul într-un enunț.

.....

.....

.....

7 Ești de acord că natura poate alina suferința sufletească? Susține-ți opinia în două-trei enunțuri.

.....

.....

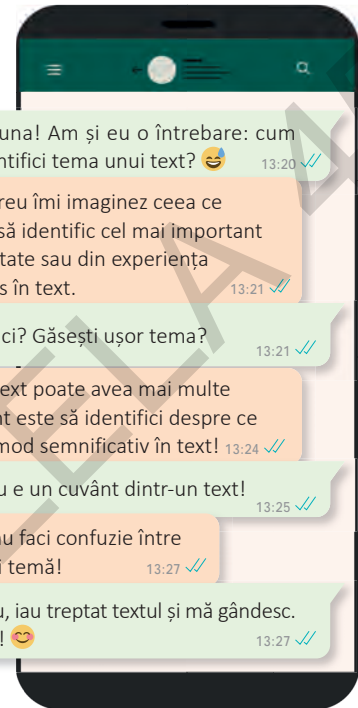
.....

8 Care este cea mai veche amintire a ta? Ce emoții te leagă de această amintire? Formulează răspunsul în două-trei enunțuri.

.....

.....

.....

- Citește textul pentru a observa cum se conturează relația dintre trecut și prezent într-o comunitate. Notează în secțiunea **Adnotări**: cuvintele-cheie, cuvintele necunoscute, ideile principale, detaliile. Marchează cu semnul întrebării (?) ideile pe care nu le înțelegi și cu semnul exclamării (!) ideile pe care îți dorești să le reții.

Adnotări

Popa Tanda

de Ioan Slavici

[Preotul Trandafir este mutat din satul său natal, Butucani, în Sărăceni, un sat în care locuitorii erau, așa cum indică numele satului, foarte săraci, dar și leneși, fără vreo dorință de a-și îmbunătăți existența.]

În cea dintâi duminică, părintele Trandafir ține o predică înaintea oamenilor ce s-au adunat în număr mare ca să vadă pe popa cel nou. Nu este mai mare mulțumire pentru omul ce dorește binele altora decât aceea când vede că este ascultat de către alții și că vorbele lui prind rădăcini. [...] Părintele Trandafir se simțea norocit într-aceia zi. Niciodată el n-a fost ascultat cu atâta luare-aminte ca astă dată. Părea că oamenii aceia ascultă ceea ce știi, dar nu știu bine, și-i sorbeau vorbele cu atâta sete, încât părea că ar voi să-i scoată sufletul, ca mai ușor să culeagă din el învățătura.

S-a citit în ziua aceea evanghelia asupra fiului rătăcit. Părintele Trandafir a arătat cum Dumnezeu, în nesfârșita lui iubire de oameni, l-a făcut pe om spre fericire. [...]

Oamenii au ascultat; în fețele lor era scrisă vorba părintelui, iară mergând spre casă, ei vorbeau numai despre ceea ce auziseră în biserică și fiecare se simțea cu un om mai mult decât până acuma. [...]

— Așa popă n-a mai fost în Sărăceni! grăi Marcu Florii Cucului, despărțindu-se de vecinul său Mitru.

— Popă, chiar popă, ca la un sat cinstit, răspunse Mitru; ca și când ar fi simțit că cinstit satul său, tocmai cinstit nu este. [...]

Sfânta *Scriptură* ne învață că întocmai precum plugarul trăiește din rodul muncii sale, și păstorul sufletesc, care slujește altarului, din slujba sa, de pe altar, să trăiască. Și părintele Trandafir și într-asta era credincios către sfânta învățatură; el totdeauna a lucrat numai pentru povățuirea sufletească a poporenilor* săi, așteptând ca aceștia, drept răsplată, să se îngrijească de traiul lui zilnic. Nu însă totdeauna lumea este întocmită după cum este scris și este poruncă; așa era numai popa, iară nu și poporenii. [...]

În apropierea bisericii se află o casă pustie, numai după nume casă. Stăpânul casei ar fi ținut vitele într-însa, dar n-avea vite. Lângă casă era un loc de grădină, grădina însă nu era, fiindcă zis a fost cum că garduri în Sărăceni nu sunt. Părintele Trandafir cumpărase casa cu loc cu tot și locuia în ea. De când casa era a popii, prea multe îndreptări nu i se făcuseră, și acum era tot hârb, pereții ciur și acoperișul mreją*. Părintele numai de ale altor case purta grijă. [...]

„Nu merge! grăi părintele Trandafir. Așa nu merge!” Începu a se face și el om ca lumea, a se îngriji mai-nainte de toate de binele casei sale. Numai decît în primăvară luă un țigan, îl puse să frământe imală* și-și lipi casa. În câteva zile toți patru pereții erau lipiți și muruiți*. Acum părintele ședea mai bucuros afară decît în casă, fiindcă din casă nu se vedea atît de bine muruiala casei; și era frumos lucru o casă muruită în Sărăceni, mai ales când omul își putea zice: „Asta e a mea!” Era însă un lucru care defel nu se potrivea. De câte ori ochii părintelui scăpătau peste pereți și acoperiș, el intra în casă; îi părea c-a văzut acuma destul. Nu privea bucuros la acoperișul stricat și totuși, de câte ori voia să vadă pereții, vedea tot acoperișul. Afurisitul de acoperiș! Nu mai era chip să-l lase precum era. [...]

poporan (s.m.) – (aici, ieșit din uz) persoană care face parte din grosul populației, sătean, țaran; (înv. și pop.) enoriaș.

mreją (s.f.) – (reg.) unealtă de pescuit formată dintr-o plasă foarte ușoară, cu ochiuri relativ mari și împletită din ață subțire.

imală (s.f.) – (reg.) pământ amestecat cu paie folosit la construirea caselor; chirpici.

(a) *murui* (vb.) – (reg. despre pereți) a acoperi pereții sau pardoseala unei case cu un strat neted de lut muiat cu apă; a lipi; a astupa crăpăturile din pereți cu un material argilos.

Adnotări

Luă un om, îl puse la șovar*, la pipirig*, la papură și la trestie. Sâmbătă era plin împrejurul casei, tot snopi legați cu nuiete de răchită*; iară în cealaltă sâmbătă acoperișul era cârpit* și tivit pe vârf cu snopi de trestie, peste care erau întinse două prăjini legate cu furci. Acuma lucrul era chiar bun și nu scump. Oamenii treceau pe lângă casa popii, clătinau din cap și ziceau câteodată: „Popa e omul dracului!” Iară popa petrecea bucuroș pe afară.

Dar nici astă bucurie n-a ținut multă vreme. Tot se mai afla un lucru care nu se potrivea. Popa se simțea prea în câmp. Ca și a lui casă nu mai era niciuna în sat; s-ar fi potrivit ca ea să fie cumva despărțită de sat. Părintele se cam sfia a zice „la mine acasă”, fiindcă vedea că „la el” este „în sat”. Un gard trebuia încă și o porțiță, pe care să intre oamenii când vin la popa; să fie gard numai de nume, să fie porțița numai pârleaz*, dar să se știe că, mai-nainte de a intra în casa popii, trebuie să intri în curtea lui.

Popa iarăși luă om, îl trimise să taie spini și pari, bătu parii în pământ, puse spinii printre pari și gardul fu gata. Înaintea casei, înspre biserică, loc de vreo 400 de stânjani, locul fu îngrădit: iară porțița se făcu din patru pari înțepeniți cu alți doi, care erau puși cruciș.

Mai ales preoteasa se bucura foarte când se văzu așa îngrădită; mai ales popa se bucura când vedea că se bucură preoteasa. Nu era zi în care popa ori preoteasa să nu le zică copiilor de vreo zece ori: „Auziți? Să nu ieșiți afară din curte! Jucați-vă frumos aici, acasă!”

Când omul a făcut începutul, el nu mai ajunge la capăt. O dorință naște pe cealaltă. Acuma preotesei i-a intrat un lucru în cap.

— Știi tu ce, popă? zise ea într-o dimineață. Eu aș gândi că ar fi bine să fac câteva straturi colo de-a lungul gardului.

— Straturi?

— Da! Să semănăm ceapă, morcovi, fasole, barabule* și curechi*. Părintele rămase uimit. Îi părea că asta ar fi peste putință. Straturi în Sărăceni!... Dar câteva zile capul îi era plin de straturi, de barabule, de curechi și fasole; așa, peste iar câteva zile locul era săpat, straturile erau făcute. Nu era ziuă în care atât popa, cât și preoteasa să nu fi mers măcar de zece ori la straturi, pentru ca să vadă dacă nu erau răsărite semințele. Mare a fost bucuria într-o zi. Popa s-a sculat mai de dimineață.

— Muiere, scoală!

— Ce-i?

— Au răsărit!

Toată ziua aceea popa și preoteasa cu copii cu tot au petrecut vremea șezând pup* între straturi. Care vedea mai multe semințe încolțite, acela era mai norocos.

Iară sătenii treceau pe lângă casa popii, priveau printre spini la straturile popii și-și ziceau și astă dată: „Popa e omul dracului!”

— Auzi tu, preoteasă, grăi acum popa.

Oare n-ar fi bine să semănăm păpușoi* pe lângă gard și împrejurul straturilor?

— Ba bine, zău așa! Mie-mi place păpușoiul verde!

— Și mie, mai ales copt pe jăratric!

Lucru nou! Popa se-nconjură cu păpușoi. Îi râdea inima când gândea cât se va face de

șovar (s.m.) – plantă acvatică cu frunze plutitoare și cu fructe în formă de măciucă; papură.

pipirig (s.m.) – nume dat mai multor plante care cresc pe malul apelor sau prin locuri umede și mlăștinoase.

răchită (s.f.) – nume dat mai multor specii de salcie cu frunze înguste și lunguiețe, cu ramuri subțiri și elastice, folosite ca material de împletit.

(a) *cârpi* (vb.) – a petici, a repara, a coase un obiect rupt sau descusut.

pârleaz (s.n.) – trecătoare îngustă peste un gard (mai ales la țară), făcută din una sau mai multe scânduri.

barabulă (s.f.) – (reg.) cartof.

curechi (s.m.) – (reg.) varză.

(a) *ședea pup* (expr.) – (reg.) a sta ghemuit, pe vine.

păpușoi (s.m.) – (reg.) porumb.

frumoasă treaba, când jur-împrejur păpușoiul va crește și va acoperi spinii din gard, care începeau a nu-i mai plăcea părintelui. [...]

În vremea asta, părintele Trandafir a îmbătrânit cu zece ani; dar întinerea când încărca preoteasa și copiii în trăsură, da bici la cai și mergea ca să-și vadă holdele.

Sătenii îl vedeau, clătinau din cap și iarăși ziceau: „Popa e omul dracului!” [...]

De la acest loc și satul se vede mai bine. Grădinile sunt însă prea îndesate cu pomi; numai printre crengi ori peste pomi vedem pe ici, pe colea, câte o bucată din pereții și imală acoperămintele* caselor. Casa popii este tocmai lângă biserică: nici din asta murui nu vedem însă decât cinci ferestre și un acoperământ roșu cu două hornuri. În față cu biserica e școala. Casa, din care nu vedem decât o bucată de perete cu două ferestre mari și acoperământul, este a lui Marcu Florii Cucului. Iară zidirea cea mare, care se vede mai în vale, este primăria. Dacă satul nu ar fi atât de îndesat, ar trebui să ni se înfățișeze foarte frumos. Așa însă rămâne învelișul, din care trebuiește să urmăim la cele ce nu vedem.

Toate s-au schimbat; numai părintele Trandafir a rămas precum a fost: verde, vesel și harnic. Dacă părul cărunt și barba căruntă nu ar vesti vremea lui, am crede că copilașii cu care se joacă înspre seară la laița cea de dinaintea casei sunt copilașii lui. [...]

Un om din sat trece, le poștește „bună odihnă” și-și zice: „Ține-l, Doamne, la mulți ani, că este omul lui Dumnezeu!”.

Adnotări

acoperământ (s.n.) – acoperiș.

1 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

A. În text este vorba despre:

- a) relația dintre individ și comunitatea sa;
- b) relația dintre individ și familia sa;
- c) un preot care se ocupă cu agricultura;
- d) un preot care ține slujbe impresionante.

B. Naratorul:

- a) relatează la persoana a III-a, este subiectiv, surprinde transformările din viața părintelui și a satului;
- b) este subiectiv, relatează la persoana a III-a evenimente din viața preotului și a satului;
- c) are o perspectivă limitată asupra vieții din sat și este focalizat strict asupra personajului principal;
- d) are o perspectivă limitată asupra vieții părintelui Trandafir din satul Sărăceni.

C. Ca urmare a realizării gardului:

- a) copiii și soția preotului nu mai ies din casă;
- b) curtea este pregătită pentru a sădi 400 de copaci;
- c) curtea și casa preotului sunt despărțite de restul satului;
- d) părintele se pune la adăpost de sătenii invidioși.

D. După ce preotul face straturi în grădina sa, sătenii:

- a) privesc cu uimire și invidie grădina preotului;
- b) se ambiționează să își sădească și ei semințe în grădină;
- c) îi cer sfaturi despre cum să procedeze;
- d) sunt fericiți pentru reușita preotului lor.

E. Replica din final arată:

- a) schimbarea perspectivei sătenilor asupra preotului;
- b) admirația sătenilor față de familia preotului;
- c) bucuria că preotul a rămas neschimbat;
- d) respectul sătenilor față de funcția lui Trandafir.

2 Răspunde, în enunțuri, la întrebările de mai jos.

a) Unde și când se petrece acțiunea prezentată în textul dat?

.....

.....

b) De ce se adună oamenii duminica la biserică?

.....

.....

c) Prin ce se deosebește preotul de poporeni?

.....

.....

d) Care este prima decizie pe care o ia preotul?

.....

.....

e) De ce îl numesc sătenii pe preot „omul dracului”, iar la finalul textului „omul lui Dumnezeu”?

.....

.....

3 Numerotează, în căsuțe, enunțurile de mai jos, în ordinea desfășurării evenimentelor.

- Părintele Trandafir ține prima slujbă în satul Sărăceni.
- Sătenii pleacă de la biserică impresionați de preotul nou-venit.
- Preotul își îngrădește curtea.
- Preoteasa îi propune soțului ei să sădească niște straturi în grădină.
- Părintele, mulțumit de cele realizate, se joacă cu nepoții săi.
- Preotul le citește enoriașilor evanghelia fiului rătăcit.
- Oamenii văd casa preotului și sunt uimiți de cum a fost refăcut acoperișul.

4 Citește afirmațiile de mai jos și bifează **ADEVĂRAT**, dacă afirmația este adevărată, sau **FALS**, dacă este falsă.

	ADEVĂRAT	FALS
a) După zece ani se simte influența preotului în sat.	☐	☐
b) La început, oamenii sunt uimiți de preot, iar apoi îl admiră.	☐	☐
c) Oamenii din Sărăceni nu au o părere foarte bună despre ei și despre satul lor.	☐	☐
d) Preotul Trandafir se aștepta inițial ca oamenii din sat să se ocupe de traiul său zilnic.	☐	☐
e) Odată începută schimbarea, preotul și preoteasa doresc să facă tot mai multe în gospodăria lor.	☐	☐
f) Preotul devine un model pentru consăteni prin înțelepciunea și prin faptele sale.	☐	☐

5 Completează trăsăturile textului narativ identificate în fragmentul dat și oferă exemple.

<p style="text-align: center;">Trăsătura 1</p> <p>.....</p> <p>.....</p>		<p style="text-align: center;">Exemplu din text:</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p style="text-align: center;">Trăsătura 2</p> <p>.....</p> <p>.....</p>		<p style="text-align: center;">Exemplu din text:</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p style="text-align: center;">Trăsătura 3</p> <p>.....</p> <p>.....</p>		<p style="text-align: center;">Exemplu din text:</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

6 Completează organizatorul grafic de mai jos, referindu-te la textul dat.

Autorul:				
Titlul:				
Textul vorbește despre:				
Cadrul acțiunii				
Unde se desfășoară acțiunea?			Când are loc acțiunea?	
.....			
Personajele				
Principale:			Secundare:	
.....			
Momentele subiectului				
Situația inițială/ Expozițiunea	Intriga	Desfășurarea acțiunii	Punctul culminant	Situația finală/ Deznodământul
.....
.....
Naratorul:				
Descrierea				
Cadrul acțiunii (elementele care înfățișează cadrul acțiunii și caracteristicile lor):				
.....				
Portretul personajelor (trăsăturile personajelor):				
.....				
Dialogul				
Caracterizează personajele:				
.....				
Prezintă schimbul de replici (interacțiunea verbală) dintre personaje:				
.....				

7 Urmărește acțiunile preotului Trandafir, completează tabelul de mai jos cu secvențe relevante din text și menționează trăsăturile personajului.

La început	După aceea	Mai apoi	În final
Preotul vine în noua sa parohie și slujește la biserică, așteptând să fie respectat și ajutat de oameni.	Conștientizează cum sunt oamenii din sat și decide că trebuie să se schimbe pentru binele său.	Părintele își dorește tot mai multe schimbări în gospodăria sa: repară acoperișul casei, construiește un gard și o porțiță, sădește straturi de legume și seamănă porumb.	Privește cu mândrie la satul și la familia sa, bucurându-se de nepoți.
Citat:	Citat:	Citat:	Citat:

.....
.....
.....
.....
.....
Preotul este	Preotul este	Preotul este	Preotul este

8 Analizează dorințele preotului Trandafir și identifică valorile acestuia, completând schema de mai jos.

Ce își dorește preotul Trandafir?
De ce are această dorință?
Ce face pentru a-și îndeplini dorința?
După cât timp i se îndeplinește dorința?
Ce stare are după împlinirea dorinței?

9 Prezintă o valoare a preotului Trandafir, prin raportare la o secvență din text.

.....

.....

.....

10 Care este atitudinea preotului Trandafir față de săteni? Justifică-ți răspunsul în două-trei enunțuri.

.....

.....

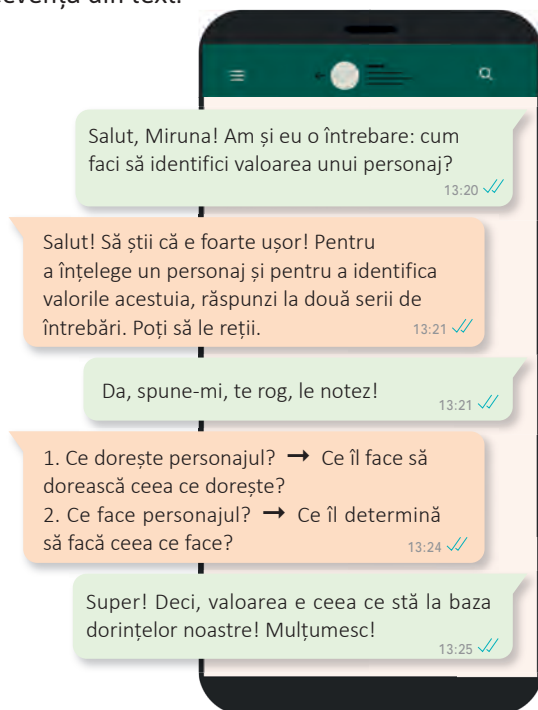
.....

11 Care este atitudinea sătenilor față de părintele Trandafir? Justifică-ți răspunsul în două-trei enunțuri.

.....

.....

.....

12 Identifică tema textului și justifică-ți opțiunea în unu–două enunțuri.

.....

.....

13 Doi colegi discută despre semnificația textului. Alege una dintre opiniile lor sau formulează tu o opinie. Susține părerea aleasă sau pe cea formulată de tine, în trei–patru enunțuri.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Eu cred că este vorba despre capacitatea unei comunități de a depăși o atitudine învechită, de a se reînnoi, de a crea împreună ceva, dacă are oameni pe care să-i vadă ca model, o direcție clară și valori comune.

Eu cred că este vorba despre raportul dintre evoluție și stagnare, dintre trecut și prezent, dar și despre curajul de a schimba niște obiceiuri învechite.

14 Completează enunțurile de mai jos, raportând textul la experiența personală.

De la text spre sine

- Din text am învățat că
- Textul îmi aduce aminte de
- Dacă aș fi fost în locul sătenilor, aș fi

De la text spre alt text

- Această poveste îmi aduce aminte de textul, pentru că
- Protagonistul îmi aduce aminte de un alt personaj din, pentru că
- Am întâlnit tema acestui text și în cartea

Textul

De la text spre lume

- Ceea ce am citit în acest text am întâlnit și în realitate atunci când
- Ceea ce se întâmplă în text se deosebește/nu se deosebește de ceea ce se întâmplă în realitate, deoarece

De la text spre media

- Acest text îmi aduce aminte de filmul, pentru că
- Am întâlnit o situație asemănătoare celei din text într-un podcast/într-o melodie

FONETICĂ

- Citește conversația dintre David și Miruna și răspunde apoi la cerințele de mai jos.
 - David, tu cunoști recomandările din DOOM³ privind variantele accentuale?
 - Ce exprimare ciudată: „accentuale”. Nici nu știu ce înseamnă asta.
 - Este vorba despre cum se accentuează un cuvânt. Știi că unii vorbitori accentuează diferit unele cuvinte. De exemplu, unii spun aripă, alții spun aripă, unii spun furie, alții furie, unii gingaș, alții gingaș, unii simbol, alții simbol. Acestea sunt variantele accentuale. Tu știi care e corectă?
 - Și unii spun afin, alții afin, unii țarină, alții țarină.
 - Ce spui tu sunt cuvinte diferite: afinul este arbustul care face afine, iar afin înseamnă rudă. Eu mă refer la unul și același cuvânt care are variante diferite de accentuare.
 - OK. Există prevederi noi în DOOM³ pe care trebuie să le știu?
 - Prevederi vrei să spui. Forma corectă este cu accent pe ultima silabă. Da, există. De exemplu, mai demult era corect să spui și precaut, și precaut, erau corecte ambele accentuări pentru cuvintele intim și trafic (intim și intim; trafic și trafic). Cele mai multe cuvinte au o singură variantă de accentuare corectă. Acum poți spune doar intim și trafic.
 - Poți să-mi dai și alte exemple?
 - Desigur. Cum se rostește corect, antic sau antic, profesor sau profesor, fenomen sau fenomen?
 - Hai să ne uităm în DOOM³ și să rezolvăm dilema!
 - Avem aici linkul <https://doom.lingv.ro/>.

- 1 Care este cuvântul pe care David îl rostește greșit? De ce crezi că face această greșeală? Cunoști și alte cuvinte pe care unii vorbitori le pronunță cu accent greșit? Dă un exemplu.

.....

.....

- 2 Există cuvinte care se accentuează în două moduri, fără a-și schimba sensul? Dă un exemplu.

.....

.....

- 3 Care sunt cuvintele accentuate în două moduri la care se referă Miruna? Sunt corecte ambele variante?

.....

.....

- 4 Tu cunoști cuvinte care se accentuează în două moduri, dar au sens diferit? Ce exemple găsești în dialogul dintre Miruna și David? Cum se numesc aceste cuvinte?

.....

.....

- 5 Care este dicționarul în care sunt consemnate regulile de pronunțare corectă (ortopeie)?

.....

- 6 Marchează, prin subliniere, silaba accentuată din cuvintele din lista de mai jos.

1. Rostește cuvântul cu voce tare.
2. Fii atent la silaba care se pronunță mai apăsat.
3. Poți verifica în DOOM³, unde este marcată ortopeia cuvântului (forma corectă de rostire a cuvintelor).
aripă s.f., g.-d. art. *aripii*; pl. *aripi*

7 Alcătuiește enunțuri cu omografele de mai jos.

a) țarină / țarină

.....

b) afin / afin

.....

8 Desparte în silabe cuvintele de mai jos.

a) accentuale =

b) variantele =

c) exprimare =

d) doctoriță =

9 Identifică diftongii, triftongii sau hiaturile din cuvintele de mai jos.

a) accentuări =

b) furie =

c) eu =

d) două =

e) foarte =

10 Explică de ce în cuvântul „ciudat” nu există un diftong.

.....

11 Precizează cum se pronunță „x” ([cs] sau [gz]) în cuvintele de mai jos.

a) exprimare =

b) exemplu =

c) există =

12 Menționează ce valoare are „e” în fiecare dintre cuvintele de mai jos.

a) vrei =

b) accentuează =

c) cele =

13 Dă un exemplu în care „e” să aibă o altă valoare decât cele menționate la exercițiul anterior.

.....

14 Precizează valorile lui „i” din cuvintele de mai jos, extrase din textul-suport.

a) iar =

.....

b) variante =

1. Amintește-ți că **omografele** sunt cuvintele cu sensuri diferite, care se scriu la fel, dar se pronunță diferit.
2. Poți verifica în *DOOM*³ sau în *DEX*.

țarină¹ (ogor) s.f., g.-d. art. țarinii; pl. țarini

țarină² (soție de țar) s.f., g.-d. art. țarinei; pl. țarine

Amintește-ți regulile de despărțire în silabe sau consultă *DOOM*-ul.

e) caracter =

f) corecte =

ELEMENTE-CHEIE

Diftongul este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și o semivocală, pronunțate în aceeași silabă.

Triftongul este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și două semivocale, pronunțate în aceeași silabă.

Hiatul reprezintă două vocale alăturate pronunțate în silabe diferite.

1. Desparte fiecare cuvânt în silabe.
2. Amintește-ți că „e” poate fi atât vocală, cât și semivocală.
3. Amintește-ți că „a”, „ă”, „â”, „i” sunt întotdeauna vocale.
4. Dacă „e” apare lângă „i”, „o”, „u”, sunetul care se poate lungi în rostire este vocala, iar celălalt, semivocala.

1. Desparte fiecare cuvânt în silabe.
2. Amintește-ți că „i” poate fi vocală sau semivocală.
3. Amintește-ți că „i” final scurt/„i” șoptit poate apărea la finalul unui cuvânt, după o consoană, într-o silabă în care există deja o vocală. De exemplu, în cuvântul „pomi”.
4. Amintește-ți că „i” poate avea valoare fonetică zero în cuvintele care conțin grupurile „ci”, „gi”, „chi”, „ghi”, dacă o altă vocală este prezentă în silaba în care apar aceste grupuri. De exemplu, în cuvântul „chiar”, „i” are valoare fonetică zero.

- c) să spui =
- d) accentuări =
- e) nici =
- f) să știu =

15 Stabilește câte litere și câte sunete conțin cuvintele de mai jos.

- a) aici: **litere** c) exemple: **litere**
- sunete** **sunete**
- b) erau: **litere** d) accent: **litere**
- sunete** **sunete**

II.

1 Încercuiește silaba accentuată din cuvintele din lista de mai jos.

adică anost plăcere veveriță miros taxi despot seifuri fenomen bolnav

2 Alcătuieste enunțuri cu seriile de omografe de mai jos.

a) umbrele / umbrele

.....

.....

b) imobil / imobil

.....

.....

c) ochi / ochi

.....

.....

d) barem / barem

.....

.....

3 Subliniază cuvântul accentuat corect și verifică-ți răspunsul consultând DOOM³.

a) capsulă / capsulă	f) definiție / definiție
b) leșin / leșin	g) silabă / silabă
c) dușman / dușman	h) capitol / capitol
d) castan / castan	i) vultur / vultur
e) tăcere / tăcere	j) lipie / lipie

4 Încercuiește silaba accentuată a cuvintelor marcate. Subliniază vocala pe care cade accentul.

- a) Am plătit **rata** la bancă. / Băiatul **rata** încă o dată șansa de a câștiga meciul.
- b) Acei **călători** sunt grăbiți. / Omul **călători** toată ziua cu trenul.
- c) **Castanii** au dat roade anul acesta. / Fetița cu bucle **castanii** este sora mea.
- d) Mașina mă **stropi** din cap până-n picioare. / Afară plouă cu **stropi** mărunți.
- e) Mi-a intrat o muscă în **nara** dreaptă. / Povestitorul **nara** cu multă măiestrie o întâmplare din tinerețea sa.

5 Stabilește rolul accentului în crearea muzicalității în textul de mai jos.

„Doină, doină, cântec dulce!
Când te-aud nu m-aș mai duce.

.....

.....

Doină, doină, viers cu foc!
Când răsuni eu stau în loc.”

.....

.....

6 Stabilește în care dintre variantele de mai jos cuvintele sunt accentuate corect.

- a) **Spuneți-mi** / **Spuneți-mi** cine e vinovatul!
- b) **Credeți-mă** / **Credeți-mă**, nu v-am înșelat!
- c) Vreau **să bateți** / **să băteți** covoarele!
- d) Încercați **să taceți** / **să tăceți** câteva clipe!

7 Alege varianta corectă.

- A. Cuvintele subliniate în enunțurile „De ziua mea, mama mi-a cumpărat două torturi.” și „În închisori, deținuții erau supuși unor torturi înfiorătoare.” sunt:
 - a) antonime; b) sinonime; c) omografe; d) omofone.
- B. Cuvintele subliniate în enunțul „Maria este o fată veselă, deși are multe greutateți.” sunt toate corect accentuate în seria:
 - a) veselă, deși; b) veselă, deși; c) veselă, deși; d) veselă, deși.
- C. Cuvintele subliniate în enunțul „Tata a cumpărat două umbrele pentru copii și două pentru adulți.” sunt corect accentuate în seria:
 - a) umbrele, copii; b) umbrele, copii; c) umbrele, copii; d) umbrele, copii.
- D. Cuvintele subliniate în enunțul „Când intră în casă, fetița zări două torturi de înghețată.” sunt corect accentuate în seria:
 - a) zări, torturi; b) zări, torturi; c) zări, torturi; d) zări, torturi.
- E. Cuvintele subliniate în enunțul „Mama a curățat masa din bucătărie și a șters mobila din sufragerie.” sunt corect accentuate în seria:
 - a) masa, mobila; b) masa, mobila; c) masa, mobila; d) masa, mobila.
- F. Cuvintele subliniate în enunțul „Acele fete sunt haine.” sunt corect accentuate în seria:
 - a) acele, haine; b) acele, haine; c) acele, haine; d) acele, haine.

8 Desparte în silabe cuvintele de mai jos și subliniază cu verde diftongii, cu roșu triftongii și cu albastru hiaturile.

a) creioane =	k) specialist =
b) prietenilor =	l) majestuoasă =
c) șoricioaică =	m) alcool =
d) ceilalți =	n) tigroaică =
e) ambițios =	o) coafor =
f) impresionată =	p) piuneză =
g) curios =	q) fiică =
h) bibliotecă =	r) ceainic =
i) imediat =	s) barcagiu =
j) interior =	t) continuăm =

9 Alege varianta corectă.

- A. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:
 - a) re-a-li-ta-te, at-las;
 - b) rea-li-ta-te, a-tlas;
 - c) re-a-li-ta-te, a-tlas;
 - d) rea-li-ta-te, at-las.
- B. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:
 - a) pri-mej-dios, ca-drul;
 - b) pri-mej-dios, cad-rul;
 - c) pri-mej-di-os, ca-drul;
 - d) prim-ej-di-os, cad-rul.
- C. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:
 - a) su-bi-ect, mi-gda-lă;
 - b) su-biect, mig-da-lă;
 - c) su-bi-ect, mig-da-lă;
 - d) su-biect, mi-gda-lă.
- D. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:
 - a) punc-tu-a-ție, tit-lu;
 - b) punc-tua-ție, ti-tlu;
 - c) pun-ctu-a-ție, ti-tlu;
 - d) punc-tu-a-ție-e, ti-tlu.

E. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:

- a) po-lua-re, pom-pier;
- b) po-lu-a-re, pom-pi-er;
- c) po-lua-re, po-mpier;
- d) po-lu-a-re, pom-pier.

F. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:

- a) geo-lo-gi-e, dui-os;
- b) ge-o-lo-gi-e, dui-os;
- c) geo-lo-gi-e, du-ios;
- d) ge-o-lo-gi-e, du-ios.

G. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:

- a) as-pru, sculp-tor;
- b) a-spru, scul-ptor;
- c) as-pru, scul-ptor;
- d) a-spru, sculp-tor.

10 Subliniază varianta corectă.

- a) Tatăl meu este **sălăjan** / **sălăjean**.
- b) Mi-a plăcut **ideia** / **ideea** / **idea** ta!
- c) Am avut doar o **greșeală** / **greșală** în lucrare.
- d) Am găsit multe informații despre acel **poiet** / **poet**.

11 Încercuiește varianta corectă.

A. Conțin triftong ambele cuvinte din seria:

- a) tăceau, voiau;
- b) încheiau, fugeau;
- c) leoaică, ei;
- d) plângeau, însoțeau.

B. Conțin triftong ambele cuvinte din seria:

- a) mieuna, mergeau;
- b) ceainic, learcă;
- c) tigroaică, umpleai;
- d) cioară, eu.

C. Sunetul [e] este vocală în ambele cuvinte din seria:

- a) extrem, ceai;
- b) geană, cercei;
- c) cer, firesc;
- d) ea, erou.

D. Consoana [č] este prezentă în ambele cuvinte din seria:

- a) car, acest;
- b) cer, acel;
- c) circ, chemare;
- d) chiar, cere.

E. Sunetul [i] este vocală în ambele cuvinte din seria:

- a) cei, târziu;
- b) viață, pomi;
- c) unuia, mic;
- d) cine, liniște.

H. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:

- a) prie-te-ni-lor, fa-mi-lia;
- b) pri-e-te-ni-lor, fa-mi-lia;
- c) prie-te-ni-lor, fa-mi-li-a;
- d) pri-e-te-ni-lor, fa-mi-li-a.

I. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:

- a) am-bi-țios, ceai-nă-ri-e;
- b) am-bi-ți-os, ce-ai-nă-ri-e;
- c) a-mpi-ți-os, ceai-nă-rie;
- d) am-bi-ți-os, ceai-nă-ri-e.

J. Sunt corect despărțite în silabe ambele cuvinte din seria:

- a) con-struc-ți-e, con-junc-tiv;
- b) cons-truc-ți-e, con-jun-ctiv;
- c) cons-truc-ție, con-jun-ctiv;
- d) con-struc-ție, con-junc-tiv.

e) Ne-am plimbat pe o **alee** / **aleie** cu nuci.

f) Prietenii mei **creiază** / **creează** texte originale.

g) Bunica este o ființă **afectoasă** / **afectuoasă**.

h) Paul este un elev **conștiincios** / **conștincios**.

F. Sunetul [u] este vocală în ambele cuvinte din seria:

- a) iunie, unde;
- b) unu, acuarelă;
- c) acțiune, nouă;
- d) beau, hiaturi.

G. Consoana [ğ] este prezentă în ambele cuvinte din seria:

- a) gara, geantă;
- b) gheață, gol;
- c) ghiaur, geme;
- d) gimnastică, ger.

H. Conțin diftong ambele cuvinte din seria:

- a) floare, ceas;
- b) iubire, camion;
- c) nouă, picioare;
- d) soare, special.

I. Litera „x” se pronunță [gz] în ambele cuvinte din seria:

- a) ortodox, exista;
- b) exporta, expira;
- c) xerox, xilofon;
- d) exercita, exotic.

J. Litera „x” se pronunță [ks] în ambele cuvinte din seria:

- a) exaspera, ortodox;
- b) excela, Oxford;
- c) excursie, examen;
- d) exemplu, exercițiu.

- K.** Seria în care toate cuvintele conțin triftong este:
- bolnăvioară, curioasă;
 - fuioare, lipicioasă;
 - lăcrămioară, vouă;
 - voioasă, păreau.
- L.** Conțin vocale în hiat ambele cuvinte din seria:
- autobuz, rouă;
 - aur, știință;
 - ideal, aceia;
 - furioasă, iute.
- M.** Sunetul [i] este vocală în ambele cuvinte din seria:
- inel, iarnă;
 - inimă, chiar;
 - iubire, iepure;
 - pisică, cireș.
- N.** Conțin diftong ambele cuvinte din seria:
- gheară, familie;
 - fuior, ulcior;
 - picioare, el;
 - ruginiu, ingenios.
- O.** Seria în care ambele cuvinte conțin hiat este:
- biblioteca, nouă;
 - greoi, lecția;
 - ideal, leu;
 - șifonier, acuarelă.
- P.** Sunetul [e] este vocală în ambele cuvinte din seria:
- aceasta, ecuație;
 - ceară, celulă;
 - cerc, ied;
 - elev, mergea.
- Q.** În structura subliniată din propoziția „Te-a consultat un medic specialist?” există:
- un diftong;
 - un triftong;
 - un hiat.
- R.** În structura subliniată din propoziția „Mi-au făcut o surpriză.” există:
- un diftong;
 - un diftong și un hiat;
 - un hiat;
 - un triftong.
- S.** În enunțul „Ți-ar plăcea mai mult geanta ei sau a mea la petrecerea de diseară?” există:
- șase diftongi;
 - șapte diftongi;
 - opt diftongi;
 - nouă diftongi.
- T.** Conțin triftong ambele cuvinte din seria:
- aceia, learcă;
 - ceai, paie;
 - leoaică, tăceau;
 - șoricioaică, eu.
- U.** Seria în care ambele cuvinte conțin diftong este:
- burghiu, este;
 - cenușiu, geantă;
 - istoria, acvariu;
 - geografia, îndoială.
- V.** Conțin hiat ambele cuvinte din seria:
- culoar, alcool;
 - geniului, cereale;
 - respectuos, jaguar;
 - special, continuăm.
- W.** Conțin hiat toate cuvintele din seria:
- conștiință, nevoie;
 - dialoag, impresionează;
 - inspirația, ceilalți;
 - redacția, războiul.
- X.** Sunt accentuate corect cuvintele din seria:
- interior, proprietate;
 - interior, proprietate;
 - interior, proprietate;
 - interior, proprietate;
- Y.** Numărul literelor este mai mare decât numărul sunetelor în fiecare cuvânt din seria:
- cheală, rece;
 - examen, lux;
 - kilometru, cercei;
 - unchi, căci.
- Z.** Litera „e” transcrie numai vocale în fiecare cuvânt din seria:
- acela, puteau;
 - casetă, obicei;
 - realitate, ceară,
 - veghea, leoaică.
- A.** Sunetul [i] este doar vocală în toate cuvintele din seria:
- afecțiune, iubire;
 - creioane, ciudat;
 - imediat, interior;
 - prețios, unghi.
- B.** Conțin diftong ambele cuvinte din seria:
- ardei, ciupercă;
 - leoaică, fecioare;
 - somptuoase, floare;
 - tăceau, ploaie.

12 Marchează accentul cuvintelor din lista de mai jos.

capsulă

fenomen

mafie

precaut

trafic

furie

debara

lapoviță

simbol

regizor

VOCABULARUL

←

Miruna, tu ai reținut care sunt mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului? 15:24 ✓✓

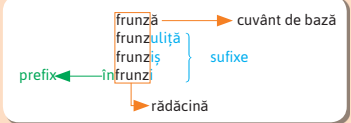
Da, e simplu: derivarea și compunerea. Prin derivare obținem cuvinte noi cu ajutorul prefixelor și al sufixelor. De exemplu, cuvântul „grădinar” s-a format de la cuvântul de bază „grădină” cu sufixul „-ar”, iar cuvântul „strămoș” s-a format cu prefixul „stră-” de la cuvântul „moș”. Atât sufixele, cât și prefixele sunt sunete sau grupuri de sunete care nu se folosesc independent, ci ne ajută să creăm cuvinte noi, cu sens nou, cuvinte derivate. 15:26 ✓✓

Ca de exemplu „elevului”, „caselor”? 15:29 ✓✓

Nuuu, acestea sunt articulate, nu derivate! Atenție, doamna profesoară ne-a spus să punem întotdeauna cuvintele la forma lor de dicționar, înainte de a stabili dacă sunt derivate sau nu, tocmai pentru a nu confunda articolele, desinețele sau sufixele gramaticale cu sufixele lexicale. 15:34 ✓✓

Și ca să stabilesc corect care sunt prefixele și sufixele le pun unul sub celălalt, află rădăcina, adică sunetele comune atât cuvântului de bază, cât și cuvintelor nou obținute, nu-i așa? 15:35 ✓✓

Da, îți trimit o poză cu o schemă, ca să fie mai clar.

15:45 ✓✓

Mulțumesc, Mirunica, ești o scumpică! 15:47 ✓✓

Se pare că ai înțeles cel mai bine diminutivele și rolul lor stilistic! 😊 Să te văd acum dacă le diferențiezi de cuvintele compuse. 15:52 ✓✓

Asta chiar am înțeles! Cuvintele compuse sunt formate din două sau mai multe cuvinte folosite independent în vorbire, nu cu prefixe și sufixe, ca cele derivate. Unindu-le, obținem cuvinte cu sens nou. De exemplu, cuvântul „untdelemn” s-a format din cuvintele „unt”, „de” și „lemn” și înseamnă „ulei”, iar substantivul „mujdei” este format din cuvintele „must”, „de” și „ai” (usturoi). 15:54 ✓✓

De aceea nu e corectă formularea „mujdei de usturoi”. Acesta e un pleonasm, nu-i așa? 15:58 ✓✓

Da, da, să vedem dacă știi cum s-a format cuvântul „ardei”. Prin compunere sau derivare? 16:00 ✓✓

Sincer, habar n-am, dar mi-am adus aminte că doamna profesoară ne-a spus că tot dicționarul ne salvează atunci când nu știm; la sfârșitul fiecărui cuvânt se precizează etimologia acestuia, adică originea lui. Uite, îți trimit o captură de ecran din DEX.

ARDEI, *ardei*, s. m. Plantă erbacee cu flori albe și cu fructe bace verzi, roșii sau galbene, întrebuințate în alimentație (*Capsicum annuum*); p. restr. fructul acestei plante. *Ardei gras*. *Ardei iute*. – **Arde** + suf. -ei.

sursa: DEX 09 (2009) adăugată de LauraGellner acțiuni +1 definiție identică

16:04 ✓✓

Mulțumesc, de acum voi consulta mai des dicționarul și voi fi atent să folosesc limba literală. 16:07 ✓✓

Ai vrut să spui limba literară! Da, chiar îți recomand, așa poate nu vei mai face confuzii paronimice! 😊 16:10 ✓✓

Te referi la faptul că am greșit o amărăță de literă? 16:11 ✓✓

Da, o literă care schimbă total sensul unei comunicări! 16:13 ✓✓

Hmmm, ai dreptate, nu e totuna „oroare” cu „eroare” și nici „manej” cu „menaj”! 😊 16:15 ✓✓

1. Mijloacele interne de îmbogățire a vocabularului

- Citește cu atenție fragmentul selectat din romanul *Lămâi, cărți și prieteni* de Jo Cotterill și răspunde apoi la cerințele de mai jos.

„Eu cunosc o mulțime de cuvinte, pentru că obișnuiesc să citesc mult. Faptul că am fost pusă în pereche cu Mae m-a făcut să mă întreb dacă și ea citește la fel de mult. Sau poate că domnișoarei Spotlin pur și simplu nu i-a venit altă idee.

— «Vorbăreț», am spus eu, luând un cuvânt din grămadă. Cu «locvace». Mae a dat din cap.

— «Îngrijorat» – face pereche cu «impacientat».

O pereche de cuvinte destul de ușoară.

— «Sofisticat» și «elegant», am continuat eu.

Iar Mae a spus:

— «Verosimil» și «credibil».

Am rămas impresionată: nu sunt mulți copii în clasa mea care știu ce înseamnă «verosimil». Poate că Mae citește, într-adevăr, o mulțime de cărți. M-am concentrat apoi asupra cartonașelor, în căutarea altor perechi de cuvinte.

Mae m-a provocat mai departe:

— «Minuscul» și «miniatural».

Am ridicat din sprâncene și am întins mâna după cuvintele «cerebral» și «intelectual».

— Ești bună la asta, mi-a mărturisit Mae.

— Și tu ești, i-am răspuns eu.

În clipa aceea, am simțit ceva asemănător unei surprize. Nu am întâlnit niciodată pe cineva de vârsta mea care să mărturisească faptul că «îi plac cuvintele».

Jo Cotterill, *Lămâi, cărți și prieteni*

- 1 Transcrie, din textul-suport, cuvintele care se află în relație de sinonimie.

.....

.....

.....

.....

- 2 Notează antonime pentru cuvintele de mai jos.

a) verosimil =

c) sofisticat =

b) locvace =

d) ușoară =

- 3 Alcătuieste două enunțuri în care cuvântul „sprânceană” să fie folosit cu sens propriu și cu sens figurat.

.....

.....

.....

.....

1. Amintește-ți că **sensul propriu** al unui cuvânt este sensul obișnuit, cel cunoscut de toți vorbitorii, corespunzător unui aspect din realitate.
2. Amintește-ți că **sensul figurat** este sensul neobișnuit al unui cuvânt, folosit cu valoare expresivă.

- 4 Construiește un enunț cu sensul figurat al cuvântului subliniat în enunțul „Mae citește, într-adevăr, o mulțime de cărți.”

.....

.....

.....

5 Alcătuieste enunțuri prin care să illustrezi polisemia verbului „a întinde”, utilizând alte două sensuri decât cel din secvența selectată din textul-suport.

„Am ridicat din sprâncene și am întins mâna după cuvintele «cerebral» și «intelectual».”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Amintește-ți că un **cuvânt polisemantic** are două sau mai multe sensuri, între care există o legătură semantică.
2. Amintește-ți definiția **polisemiei** (*polisemia sau polisemantismul reprezintă capacitatea unui cuvânt de a dezvolta contextual mai multe sensuri*).

6 Demonstrează, în patru enunțuri, polisemia cuvântului „carte”.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7 Formulează enunțuri cu omonimele cuvintelor subliniate în secvențele următoare: „m-a făcut să mă întreb dacă și ea citește la fel de mult”, „nu sunt mulți în clasă care știu ce înseamnă «verosimil».”

1. Amintește-ți că **omonimele** sunt cuvintele care au aceeași formă, dar înțeles total diferit.
2. Poți verifica consultând *DOOM*-ul, unde omonimele au intrări diferite.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8 Explică modul de formare a cuvintelor de mai jos.

- a) mulțime =
- b) domnișoarei =
- c) vorbăreț =
- d) departe =
- e) cartonașelor =
- f) niciodată =

1. Nu confunda cuvintele derivate cu cele compuse!
2. Recitește informațiile teoretice de la începutul lecției.
3. Pentru a te asigura că ai identificat corect modul de formare a cuvintelor, poți consulta *DEX*-ul. Citește finalul articolului din *DEX* și vei afla dacă un cuvânt este derivat/compus.

9 Obține, prin derivare, câte un verb de la cuvintele „pereche” și „bun” selectate din text.

- a) pereche =
- b) bun =

10 Formează trei verbe derivate cu prefix de la verbul „a face”.

.....

.....

.....

11 Indică un diminutiv și un augmentativ de la cuvântul „carte”.

- a) diminutiv =
 b) augmentativ =

12 Scrie câte două cuvinte compuse cu termenii de mai jos.

- a) cuvânt =

 b) fel =

13 Alcătuieste familia lexicală a cuvântul „copil”, notând cel puțin cinci termeni.

.....

1. Amintește-ți că **diminutivele** se creează cu sufixe diminutive (formează cuvinte ce desemnează, de obicei, obiecte sau ființe mai mici decât cele indicate de cuvintele de bază).

Exemplu: copil + „-aș” = copilaș

2. Amintește-ți că **augmentativele** se creează cu sufixe augmentative (formează cuvinte ce desemnează, de obicei, obiecte sau ființe mai mari decât cele indicate de cuvintele de bază).

Exemplu: mătură + „-oi” = măturoi

2. Derivarea

1 Stabilește cuvântul de bază și apoi identifică rădăcina cuvintelor derivate din seriile de mai jos.

- a) frumusețe, înfrumuseța, frumușel
cuvânt de bază =
rădăcină =
 b) frunzuliță, înfrunzi, frunziș
cuvânt de bază =
rădăcină =
 c) lemnărie, lemnos, înlemni
cuvânt de bază =
rădăcină =

1. Recitește informațiile din dialogul lui David cu Miruna.

2. Amintește-ți că, pentru formarea altor cuvinte, **cuvântul de bază** este elementul fundamental.

3. Amintește-ți că **rădăcina** reprezintă sunetele comune atât cuvântului de bază, cât și cuvintelor obținute de la acesta prin derivare.

- d) lăptăreasă, lăptic, lăptărie
cuvânt de bază =
rădăcină =

2 Obține, cu ajutorul sufixelor „-iu”, „-esc”, „-os”, „-nic”, adjective de la cuvintele de mai jos.

- a) durere =
 b) aur =
 c) frate =
 d) amar =
 e) pământ =
 f) vișină =
 g) os =
 h) casă =
 i) frică =
 j) prieten =

3 Creează verbe cu prefixul „în-” de la cuvintele de mai jos.

- a) negru =
 b) nou =
 c) nămol =
 d) nor =
 e) nobil =
 f) nebun =

4 Încercuiește sufixele din cuvintele derivate din lista de mai jos.

- gălbenuș bărbătește mireasă românesc băiețandru suflețel rotiță văcuță

5 Formează, cu ajutorul sufixelor, diminutive de la cuvintele de mai jos.

- a) fată =
 b) iepure =
 c) mașină =
 d) motan =
 e) lucru =
 f) pantof =
 g) gură =
 h) nas =
 i) barcă =
 j) oraș =

6 Alcătuieste enunțuri în care cuvintele derivate cu sufix diminutival să aibă rolurile stilistice menționate mai jos.

a) marchează un grad mai ridicat de afectivitate pozitivă;

b) indică o atitudine ironică, depreciativă;

c) atenuază politicos o cerere, o rugămintă.

7 Grupează cuvintele derivate din lista de mai jos conform indicațiilor din tabel și subliniază cu o linie prefixele și cu două linii sufixele.

străvechi	greșeală	singurătate
reaminti	îmbătrâni	înșuruba
florăreasă	necinste	grădinărie
țărănește	înnopta	judcător

1. Amintește-ți că unele cuvinte sunt formate prin atașarea simultană a unui sufix lexical și a unui prefix. Acestea sunt **derivatele parasintetice**.
2. Amintește-ți că **seriile derivate** se formează când baza unui cuvânt derivat este un alt cuvânt derivat.

Exemplu:

Cluj + sufixul *-ean* > clujean + sufixul *-că* > clujeancă
grădină + sufixul *-ar* > grădinar + sufixul *-ie* > grădinărie

Derivate cu sufix	Derivate cu prefix	Derivate parasintetice	Derivate în serie

8 Notează câte patru derivate de la cuvintele de mai jos.

a) țară =

d) vorbă =

b) frate =

e) lemn =

c) a ști =

f) floare =

9 Găsește intrusul din fiecare serie de mai jos.

a) pădurar, măsuță, prietenului

c) vorbăreț, meditator, alergarăm

b) aripioară, înota, florărie

d) greutate, răceală, drumurilor

10 Încercuiește varianta corectă.

A. Seria care conține doar cuvinte derivate este:

a) blândețe, stabiliserăm;

b) croitoreasă, femeilor;

c) dorință, inginerului;

d) zâmbăreț, învățători.

B. Sunt diminutive ambele cuvinte din seria:

a) bucățică, puștan;

b) ieduț, usturoi;

c) singurel, repejor;

d) verișor, ursoaică.

C. Sunt derivate cu prefix toate cuvintele din seria:

- a) dezgust, italiancă;
- b) înotător, înnobilă;
- c) neînțelegere, fotbalist;
- d) străbunic, neregulă.

D. Sunt derivate ambele cuvinte din seria:

- a) demult, vrăjitor;
- b) ființă, poeziile;
- c) maramureșean, făget;
- d) răceală, departe.

E. Cuvintele formate prin derivare din enunțul „Jocurile de pe catedră sunt pentru școlarii aceia silitori.” sunt:

- a) catedră, jocurile;
- b) catedră, școlarii;
- c) jocurile, școlarii;
- d) școlarii, silitori.

3. Compunerea

1 Consultă DEX-ul și identifică modul de formare a cuvintelor din lista de mai jos.

- roșu-deschis nou-născut azi-noapte
- unsprezece dumnealui
- bună-credință zgârie-nori Târgu Jiu

ELEMENTE-CHEIE

Compunerea este procedeul intern de îmbogățire a vocabularului prin care se formează cuvinte noi, prin alăturarea a două sau mai multe cuvinte independente, care își pierd sensul inițial și generează un sens nou.

În limba română, compunerea se realizează prin:

- **coordonare** (parataxă): *câine-lup, bloc-turn, cuvânt-cheie* etc.;
- **subordonare** (hipotaxă): *floarea-soarelui, viță-de-vie, bunăvoință* etc.;
- **abreviere** (prescurtare): *ONU, BCR, Tarom* etc.

2 Transcrie cuvintele compuse din enunțurile de mai jos și observă modul în care se scriu acestea (legat, cu cratimă, cu pauză între termeni).

a) Bunica și-a depus economiile la CEC.

b) Dumneaei merge după-masă la biblioteca din oraș.

c) Ieri-dimineață am cules din grădină douăsprezece lalele și trei zambile.

d) Anamaria este originară din județul Caraș-Severin.

e) Alaltăieri i-am vizitat pe verișorii mei din Cluj-Napoca.

STRATEGII DE REDACTARE

Unele cuvinte compuse se scriu legat (*cumsecade, bineînțeles, plafar*), altele se scriu cu cratimă (*floarea-soarelui, bine-crescut, azi-dimineață*), iar altele se scriu cu blank (spațiu alb între cuvinte: *Târgu Mureș, Arcul de Triumf*).

3 Identifică modalitatea prin care s-a realizat compunerea cuvintelor de mai jos (prin coordonare, prin subordonare, prin abreviere).

- a) binefăcător =
- b) SNCFR =
- c) literar-artistic =
- d) cuminte =
- e) patruzeci =
- f) DOOM =

- g) situație-limită =
- h) deasupra =
- i) bloc-turn =
- j) gura-leului =
- k) câine-lup =
- l) floare-de-colț =
- m) albastru-închis =
- n) binevoi =

4 Completează tabelul de mai jos, conform indicațiilor.

Substantive compuse	Adjective compuse	Verbe compuse	Numerale compuse	Adverbe compuse	Pronume compuse	Prepoziții compuse

5 Alcătuieste enunțuri cu următoarele cuvinte compuse.

- a) odată
- b) cumsecade
- c) totodată
- d) numaidecât
- e) bine-crescut
- f) câteodată

6 Completează enunțurile următoare cu cuvintele compuse potrivite contextului, alegând din lista de mai jos.

bunăstare răufăcător degrabă altădată altfel întruna

- a) Vino în casă, am pus masa!
- b) Familia lui trăiește în, fiindcă a moștenit o avere impresionantă.
- c) Ieri, poliția a prins un
- d), țara aceea era condusă de un împărat.
- e) Bogdan vorbește, de aceea profesoara l-a mustrat.
- f) Prăjitura este decât cea pe care am cumpărat-o ieri.

7 Subliniază varianta corectă.

- a) Ne vom întâlni **altă dată** / **altădată**.
- b) **Altădată**, / **Altă dată**, oamenii erau mult mai politicoși.
- c) Ghidul a fost **bineînțeles** / **bine înțeles** de turiști.
- d) **Bineînțeles** / **Bine înțeles** că vom accepta invitația ta.
- e) Nu l-am vizitat **de mult** / **demult** pe tatăl meu.
- f) **Demult**, / **De mult**, pe aceste meleaguri, era un castel.
- g) Copiii vorbesc **într-una** / **întruna** în timpul orelor.
- h) **Întruna** / **Într-una** din zile vom veni la voi.
- i) Am fost **odată** / **o dată** la magazinul acela, nu de două ori.
- j) Acolo trăia **o dată** / **odată** un împărat mare și puternic.
- k) Nu a venit la petrecere **nici unul** / **niciunul**, nici celălalt.
- l) **Niciunul** / **Nici unul** nu și-a făcut tema pentru azi.
- m) Ai pus **două-puncte** / **două puncte** înaintea enumerării?
- n) **Punctul și virgula** / **Punctul-și-virgula** este un semn de punctuație folosit adesea incorect.

8 Rescrie enunțurile de mai jos, corectându-le.

- a) Întruna din zile vom veni la voi.

 b) Ploua într-una de trei zile.

 c) Am pus de o parte lucrurile tale, întru cât numai vreau să le văd.

 d) Ție ți-e tot una dacă vii sau nu vii la noi?

 e) Fiind că e o fată de bun simț, o prețuiesc.

9 Citește articolele din DEX de mai jos și identifică modul în care s-au format cuvintele scrise cu portocaliu.

AUTOPORTRET, *autoportrete*, s.n. Reprezentare a propriei persoane în pictură, sculptură, desen sau literatură. [Pr.: a-u] – **Auto**¹- + **portret**.

AUTO¹ – Element de compunere însemnând „de la sine”, „prin mijloace proprii”, care servește la formarea unor substantive, adjective și adverbe. [Pr.: a-u] – Din fr. **auto**-.

TELECONFERINȚĂ, *teleconferințe*, s.f. Conferință organizată și transmisă prin diverse sisteme de telecomunicație. – **Tele**- + **conferință**.

TELE¹ – Element de compunere însemnând „departe”, „la distanță”, „de departe” care servește la formarea unor substantive, adjective sau verbe.

10 Asociază, din coloana **A**, elementele savante de compunere potrivite pentru cuvintele din coloana **B**. Explică sensul cuvintelor nou-obținute.

A	B
a) poli	1. enciclopedie
b) auto	2. literatură
c) pseudo	3. transmițător
d) tele	4. califica
e) bio	5. regla
f) hidro	6. inginerie
g) micro	7. bicicletă
-

ELEMENTE-CHEIE

Unele cuvinte compuse sunt realizate cu ajutorul unor **elemente de compunere savantă**. Acestea reprezentau în limba de origine (greacă sau latină) cuvinte autonome. Aceste elemente de compunere savantă se numesc **prefixoide** și **sufixoide**:

- **prefixoide**: *auto-* (el însuși), *bio-* (referitor la viață), *tele-* (la distanță), *macro-* (mare), *micro-* (mic), *pseudo-* (fals), *poli-* (mai mulți/mai multe), *hidro-* (referitor la apă) etc.;
- **sufixoide**: *-fil* (iubitor), *-cid* (ucigător), *-log* (specialist) etc.

În formarea cuvintelor noi, ele se comportă ca prefixele sau sufixele, dar sunt considerate false prefixe sau false sufixe, deoarece în limba de origine erau cuvinte autonome.

11 Încercuiește varianta corectă.

A. Sunt compuse ambele cuvinte din seria:

- a) binevoi, cerceluș;
 b) înarma, preschimba;
 c) minirobot, puștan;
 d) pseudocultură, altfel.

B. Seria care conține doar cuvinte compuse este:

- a) an-lumină, învățător;
 b) devreme, dis-de-dimineiață;
 c) ne-am, într-un;
 d) proces-verbal, bărbătește.

C. Sunt compuse ambele cuvinte din seria:

- a) deloc, tinerețe;
 b) desigur, inimos;
 c) nicicând, îndelung;
 d) totodată, căsuță.

D. Seria care conține doar cuvinte compuse este:

- a) cal-de-mare, visurilor;
 b) ceea ce, prim-ministru;
 c) domnului, dumnealui;
 d) optsprezece, aluminiu.

E. Sunt compuse ambele cuvinte din seria:

- a) dreptunghi, catetelor;
- b) îndeaproape, deplin;

- c) numaidecât, profesoară;
- d) răuvoitor, încetșor.

4. Familia lexicală

1 Alcătuieste familia lexicală a cuvintelor de mai jos.

- a) bătrân =
-
- b) tânăr =
-
- c) piatră =
- d) frunză =
- e) școală =

ELEMENTE-CHEIE

Familia lexicală cuprinde toate cuvintele formate de la un **cuvânt de bază** prin **derivare** și prin **componere**.

2 Pune în cele patru coșuri cuvintele din lista de mai jos care aparțin aceluiași familii lexicale.

neom	pădurar	bișor	îndemnatic	bine-cunoscut	pădurice	păduros	omenos
mănușar	binecuvânta	omenește	mănuță	mănușă	omenire	împăduri	
binețe	neomenos	îndemână	despăduri	binefacere	reîmpăduri	înmâna	

BINE

.....

.....

.....

.....

OM

.....

.....

.....

.....

PĂDURE

.....

.....

.....

.....

MÂNĂ

.....

.....

.....

.....

3 Găsește în careul de mai jos cuvinte care aparțin aceleiași familii lexicale. Marchează-le!

Z	B	U	S	B	Q	R	N	C	A	S	B	M	X	Y	L	Î	K	B
S	U	P	R	A	V	I	E	Ț	U	I	B	E	Z	V	C	M	T	U
A	N	R	E	G	I	N	A	-	N	O	P	Ț	I	I	V	B	V	N
G	I	M	V	E	E	R	I	G	O	H	L	P	R	E	H	U	C	Ă
M	C	T	B	C	Ț	U	D	F	N	J	M	A	Z	Ț	S	N	P	V
T	E	S	C	B	U	N	Ă	V	O	I	N	Ț	Ă	U	A	Ă	C	O
X	L	R	B	V	I	H	S	A	P	L	V	M	P	I	E	T	O	I
F	C	B	U	G	T	N	O	P	T	I	C	I	C	Ă	V	Ă	N	E
Z	N	Î	N	N	O	P	T	A	I	P	P	V	L	T	O	Ț	V	Q
B	M	A	U	S	A	R	Z	I	E	O	N	T	O	I	L	I	I	F
L	A	Z	Ț	T	R	S	E	Y	R	C	Z	F	Y	A	K	G	E	T
T	R	O	Y	W	E	B	U	N	Ă	-	C	R	E	D	I	N	Ț	Ă
Î	M	B	U	N	A	T	X	R	A	B	R	Z	P	X	P	V	U	A
E	P	B	U	N	Ă	-	C	R	E	Ș	T	E	R	E	M	Y	I	I

5. Paronimele

1 Corelează explicațiile din coloana A cu paronimele adecvate din coloana B.

A

- a produce o stare de excitație a unui organ sau a unui țesut
- a-și pierde calmul, a face să-și piardă calmul
- reprodus cuvânt cu cuvânt, textual, exact
- care aparține literaturii, care se referă la literatură
- care indică timpul, privitor la timp
- care e de scurtă durată
- înzestrat cu multe virtuți
- persoană care stăpânește în mod desăvârșit tehnica unui instrument muzical
- excepțional, remarcabil
- inevitabil

B

- temporal
- iminent
- a inerva
- eminent
- literal
- temporar
- virtuos
- literar
- a enerva
- virtuoz

ELEMENTE-CHEIE

Paronimele sunt cuvintele cu formă asemănătoare și sens diferit.

Între paronime, diferențele de formă se situează:

- la finalul cuvântului: *temporal* / *temporar*;
- la începutul cuvântului: *a enerva* / *a inerva*;
- în interiorul cuvântului: *a releva* / *a revela*.

Între paronime se realizează **relația paronimică**. Această relație favorizează confuzia dintre ele, adică utilizarea unui cuvânt în locul celui alt. Din cauza asemănării lor, cuvintele se atrag unul pe altul: termenul frecvent utilizat în limbă îl atrage pe cel mai puțin cunoscut și i se substituie.

De exemplu, se folosește greșit „o privire glaciară” în loc de „o privire glacială”.

2 Subliniază paronimul corect pentru contextele de mai jos.

- Am avut parte de o primire **glacială** / **glaciară** din partea familiei.
- Am văzut un lac **glaciuar** / **glacial**.

- c) Un călugăr este un om **solitar** / **solidar**, trăiește retras în munți.
- d) Am fost cu toții **solitari** / **solidari** împotriva bullyingului.
- e) Amânările repetate ne-au **inervat** / **enervat**.
- f) Zona respectivă a corpului este puternic **inervată** / **enervată**.
- g) **Am înserat** / **Am inserat** în text câteva informații noi.
- h) Am reprodus **literal** / **literar** ce mi-a spus mama.
- i) E. Lovinescu este un mare critic **literar** / **literat**.
- j) Accidentul era **eminent** / **iminent**.
- k) Paul a fost un student **eminent** / **iminent**.

1. Citește cu atenție enunțurile.
2. Recitește informațiile teoretice referitoare la paronime.
3. Verifică dacă ai folosit paronimul potrivit în context, consultând DEX-ul.

3 Completează enunțurile următoare cu unul dintre paronimele din lista de mai jos.

deferență / diferență

originar / original

emigrat / imigrat

lacune / lagune

complement / compliment

evaluat / evoluat

- a) În ultimii ani, în Italia au mulți oameni.
- b) Tinerii aceia politicoși îi tratează pe oamenii în vârstă cu multă
- c) Iau aprecierea făcută de tine ca pe un
- d) Fiindcă nu a învățat constant, Matei are multe la română.
- e) Mihai este din Iași, dar locuiește în București.
- f) Omul a din maimuță, după cercetările lui Darwin.

4 Construiește enunțuri cu paronimele neselectate de la exercițiul anterior.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 Găsește paronimele cuvintelor din lista de mai jos și alcătuiește enunțuri în care să utilizezi corect ambele paronime.

a) atlas =

.....

b) oroare =

.....

c) prenume =

.....

d) alineat =

.....

e) iluzie =

.....

6 Alcătuiește un dialog amuzant, de 7–10 replici, în care să discuți cu un prieten despre confuziile paronimice cel mai des întâlnite în comunicarea celor din jur.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Pleonasmul

1 Citește cu atenție textul următor pentru a rezolva cerințele de mai jos.

Situat într-un loc de vis, hotelul nostru vă oferă cele mai optime condiții de recreere. Toți oaspeții noștri revin din nou, cu multă plăcere, în această oază de liniște. Anul acesta aniversăm zece ani de la înființare și, cu acest prilej, toți clienții noștri vor primi un procent de zece la sută reducere. Vă așteptăm cu brațele deschise!

a) Ce greșeli de exprimare identifiți în anunțul de mai sus?

.....

.....

.....

.....

b) În ce constau greșelile din textul-suport?

.....

.....

.....

.....

c) Din ce cauză crezi că se comit astfel de erori?

.....

.....

.....

.....

d) Care este impresia ta despre un vorbitor care face greșeli precum cele întâlnite în text?

.....

.....

.....

.....

e) Care sunt pleonasmul pe care le auzi cel mai des în vorbire/comunicare? Dă cinci exemple.

.....

.....

.....

.....

.....

ELEMENTE-CHEIE

Pleonasmul este o greșală de exprimare care constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau a unor construcții care au același înțeles.

Majoritatea pleonasmelor sunt intolerabile, fiind considerate greșeli de exprimare generate de ignoranță, neglijența sau graba în formularea enunțurilor.

Pleonasmul se realizează prin:

- repetarea unor cuvinte apropiate ca sens: *placă comemorativă în memoria;*
- sinonime aflate în strictă vecinătate: *aproximativ circa;*
- repetarea sensului unui element constitutiv din cuvânt (prefix/prefixoid/sufix) printr-un determinant cu același sens: *a reveni din nou, a conviețui împreună, poate fi posibil* etc.;
- asocierea unor mărci de gradare cu adjective care nu acceptă gradarea: *eforturi foarte colosale;*
- marcarea multiplă a posesiei: *își recită propria sa poezie* etc.

2 Identifică pleonasmul din enunțurile de mai jos și rescrie-le, corectându-le.

a) Părerea mea personală este că trebuie să facem un rezumat scurt.

.....

b) Ieri, la școală, s-a petrecut un incident neplăcut și neașteptat.

.....

c) Am discutat despre protagonistul principal al textului studiat.

.....

d) Am conlucrat împreună la un proiect pentru școală.

.....

e) Prefer mai bine să revin din nou singur pe meleagurile natale.

.....

f) Din cauza averselor de ploaie nu am putut avansa înainte.

.....

g) Am primit un autograf de la cel mai celebru fotbalist român.

.....

1. Citește cu atenție enunțurile.
2. Recitește informațiile teoretice despre pleonasm.
3. Caută în *DEX* sensul cuvintelor pe care nu le cunoști.
4. Rescrie corect enunțurile, eliminând pleonasmul.

3 Corectează structurile pleonastice din enunțurile de mai jos, tăind cu o linie termenii inutili.

a) Fiindcă avea o hemoragie de sânge, Ana a fost transportată la spitalul din oraș.

b) La chimie am discutat despre cobaii de experiență.

c) Doamna profesoară, mai puteți repeta încă o dată întrebarea?

d) La cină, am mâncat pește cu mujdei de usturoi și am băut vin îmbuteliat în sticlă.

e) I-am luat un interviu celui mai faimos actor în viață.

f) Chiar ea însăși a semnat cererea mea.

g) În acest magazin, poți găsi produse de o calitate mai superioară decât în alte locuri.

h) Ți-am restituit înapoi toți banii?

4 Rescrie mesajul de mai jos pe care Andrei i l-a lăsat mamei, eliminând erorile de exprimare.

Mama, cum poate fi posibil ca un coleg să aibă cea mai completă lucrare, dar totuși să nu ia nota maximă? Știu sigur că acordă atenție atât ortografiei corecte, cât și caligrafiei frumoase. Noi am colaborat împreună și am observat că lucrează foarte admirabil. Este cel mai perfect elev pe care îl cunosc.

.....

.....

.....

.....

.....

5 Subliniază pleonasmul acceptabil și taie-l pe cele inacceptabile.

a) Am văzut cu ochii mei accidentul.

b) Am auzit cu urechile mele când ne-a mințit pe toți.

c) În vacanță voi vizita marile metropole din Europa.

d) Tăceți din gură!

e) Grăbește-te repede la școală, altfel vei întârzia!

f) Este imperios necesar să te întorci acasă.

g) Tinerii au avut o altercație verbală fiindcă au vărsat solnița de sare.

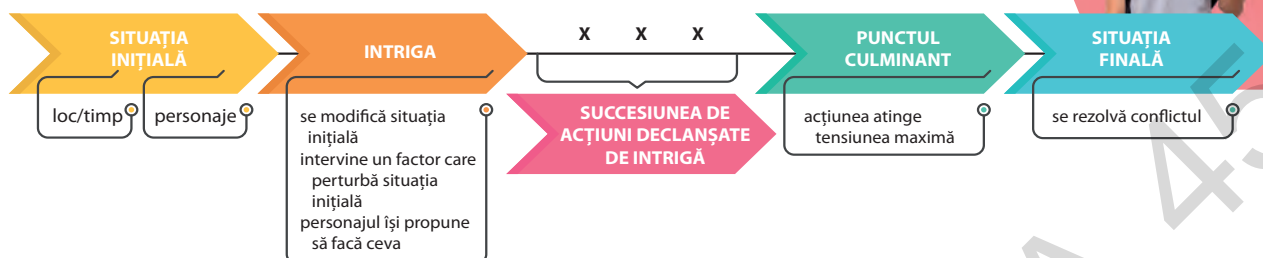
h) Am simțit o adiere ușoară de vânt și o mireasmă plăcută de trandafiri.

i) Formația Coldplay are multe hituri de succes.

j) Te rog să-mi faci o citronadă de lămâie.

TEXTUL NARATIV

David se pregătește de redactarea unui text narativ și realizează o schemă.

- Redactează, în minimum zece enunțuri, un text narativ în care să prezinți o întâmplare care se va petrece în viitor/care s-a petrecut în trecut.

Pasul 1

Alege subiectul textului. Decide care este întâmplarea pe care o vei prezenta. Notează câteva informații despre această întâmplare.

.....

.....

.....

Pasul 2

Alege publicul pentru care scrii textul, marcând cu ✓ varianta potrivită.

- un profesor; un membru al familiei; un elev din altă țară;
- colegii; un prieten de vârsta ta;
- altcineva (vei menționa aici):

Pasul 3

Alege scopul pentru care scrii textul, marcând cu ✓ varianta potrivită.

- să emoționeze; să convingă.
- să informeze;

Pasul 4

Alege persoana la care vei nara evenimentele, marcând cu ✓ varianta potrivită.

- persoana I;
- persoana a III-a.

Planul textului

A. Stabilește elementele pentru situația inițială.

Pasul 5

SITUAȚIA INIȚIALĂ

Personajele

Detalii despre personaje

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Spațiul acțiunii

.....

.....

.....

.....

Detalii despre spațiul acțiunii

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Timpul acțiunii

.....

.....

.....

.....

Detalii despre timpul acțiunii

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B. Stabilește intriga/factorul care perturbă situația inițială și care declanșează acțiunile care se desfășoară în continuare.

INTRIGA

.....

.....

.....

.....

C. Stabilește care sunt acțiunile declanșate de intrigă, răspunzând la întrebarea „Ce se întâmplă după aceea/apoi?”. Încearcă să prezinți acțiunile într-o gradație, așa încât ele să conducă spre punctul culminant (momentul de maximă intensitate al acțiunii). Completează spațiile punctate cu acțiunile pe care vrei să le prezinți în textul tău.

DESFĂȘURAREA ACȚIUNII

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PUNCTUL CULMINANT

D. Stabilește punctul culminant/momentul de maximă intensitate la care a condus desfășurarea acțiunii.

PUNCTUL CULMINANT

.....

.....

E. Stabilește situația finală (rezolvarea conflictului, finalul acțiunii). Completează spațiile punctate cu elementele situației finale: acțiunea și, dacă dorești, te poți referi și la spațiu, la timp.

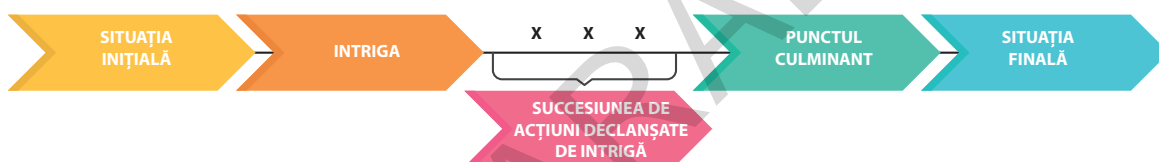
SITUAȚIA FINALĂ

.....

.....

Concepe planul pentru textul narativ, completând un organizator grafic asemănător cu acela realizat de David.

Pasul
6

Redactarea textului

Scrie prima variantă a textului, verificând elementele specifice fiecărui moment al acțiunii.

Pasul
7

Etapе/Întrebări de control	Textul propriu-zis
<p>INTRODUCERE</p> <ul style="list-style-type: none"> • se anunță situația inițială; • se indică timpul, spațiul, personajele, atmosfera (unu–două enunțuri). 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>CUPRINS</p> <ul style="list-style-type: none"> • elementul declanșator (un enunț); • desfășurarea acțiunii → evenimentele sunt prezentate în relație cronologică și cauzală; • utilizarea unor formule specifice pentru a marca ordinea cronologică a evenimentelor (la început, la un moment dat, apoi, după aceea, imediat după, în final, în acest timp, în același timp, în final); 	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

- se narează la persoana I sau la persoana a III-a;
- timpurile verbale sunt utilizate astfel încât să redea succesiunea logică a acțiunilor (trei-patru enunțuri);
- punctul culminant (unu-două enunțuri).

ÎNCHEIERE

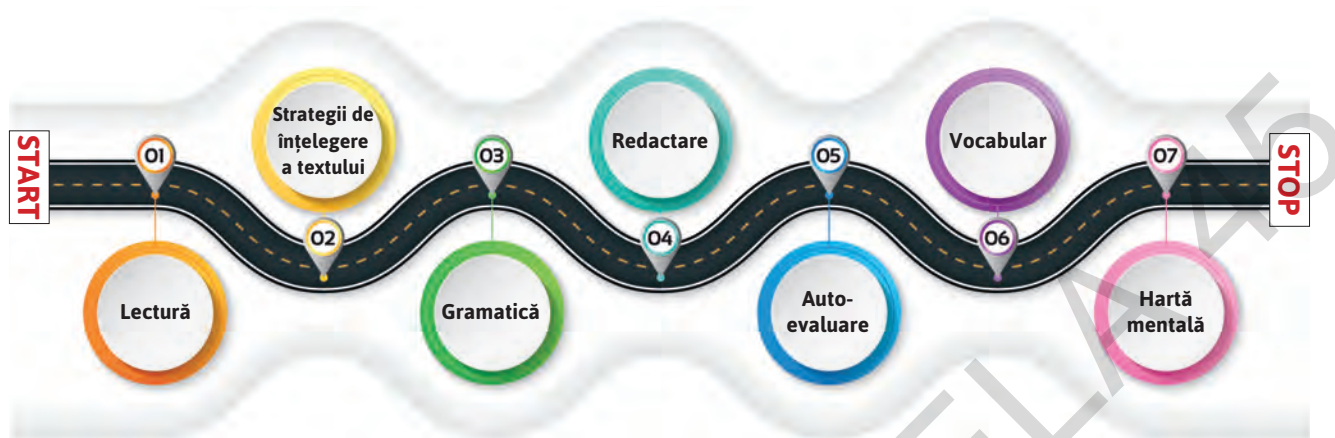
- situația finală (un enunț).

Scrie textul narativ în varianta lui finală, după ce ai discutat cu profesorul tău pașii 1–7.

Pasul

8

COMUNICĂM ÎN REȚEA!

Etapa 1 – Lectură

- Citește fiecare dintre textele de mai jos și notează: cuvintele-cheie, cuvintele necunoscute, ideile principale, detaliile. Marchează cu semnul întrebării (?) ideile pe care nu le înțelegi și cu semnul exclamării (!) ideile pe care îți dorești să le reții.

Textul 1

În luna decembrie a anului 1985, în familia Russo existau șapte persoane: tata numit Rosario, pe vremea aceea portarul blocului din cartierul Vomero, în care locuim, mama mea Loredana, care lucrase cu puțin timp înainte ca secretară la un bătrân avocat grăsuțiu din cartier, sora mea Bea (cu aproape șase ani mai mare decât mine), care absolvise, cu note nu prea grozave, liceul pedagogic Mazzini, aflat în centrul cartierului, bunicul Gennaro și bunica Maria, și Beethoven, care nu era un muzician, ci un câine ajuns la noi cu puțin timp înainte, un soi de ciobănesc de Maremma, nevoit să se mulțumească doar cu o locuință mică. Și apoi eram eu. [...] Eram un fanatic al benzilor desenate, pe care le citeam în general după masa de prânz, singurul moment liniștit al zilei, când bunicii și tata se odihneau, mama trebuia să se întoarcă la lucru și Bea se uita la DeeJay Television. Îmi plăcea mai ales seria *Flash Gordon*, pentru că era științifico-fantastică, iar eu eram pasionat și de asta; visul meu era să devin astronaut, și acasă, pe peretele de deasupra patului, după ce insistasem mult pe lângă ai mei, mai ales pe lângă tata, care nici măcar nu știa despre ce vorbim, reușisem să agăț un poster cu Neil Armstrong.

— Da' ăsta cine mai e? a întrebat el.

— Omul care a pus primul picior pe Lună, am răspuns mândru.

— Ai grijă să stai mai bine cu picioarele pe pământ decât cu capul în nori, Luna nu-i decât fum, a zis el și a plecat fără să mai adauge ceva. [...]

În afară de benzi desenate și de spațiu, iubeam cărțile. La doisprezece ani citisem deja o serie infinită de clasici pentru copii, pe unii datorită școlii, pe mulți datorită mamei, adică datorită șefului ei, avocatul Mastrangelo, care hotărâse să se elibereze de prea multe cărți pe care le avea și, la fiecare sărbătoare, îi dăruia una secretarei sale preferate. „Așa o să devină un intelectual băiatul tău!” îi spusese odată, și ei îi plăcuse atât de mult chestia asta, că deseori o amintea în discuțiile cu doamnele din vecini sau cu vreo mătușă bătrână. „Cred că dacă o să continue tot așa, spunea, atunci când o să fie mare, devine un intelectual!”

— Loredà, obiectase tata într-o zi, iarăși ai adus cărți? Nu mai este loc, unde le punem?

Adnotări

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Adnotări

— Rosario, taci din gură, răspusesse ea cu ciudă, copilului îi plac romanele și așa are ce citi. Le punem sub pat.

Din ziua aceea începusem să adun povești sub patul meu pliant. Seara era suficient să vâr mâna dedesubt și să găsec pagina lăsată la jumătate cu o zi înainte. Din când în când, însă bunica dădea cu mătura și, lovind cartea, îmi pierdea semnul. Odată încercasem să mă răzvrătesc, dar ea a răspuns înțepată: „O, Mimi, io-nțeleg că-s importante cărțile, da' nu putem trăi în murdărie!”, așa că revolta mea a murit în fașă.

Problema e că între un dar și altul treceau luni întregi, așa că aveam timp să citesc aceeași poveste de mai multe ori. Pe scurt, începusem să repet din memorie fragmente din anumite romane și mă plimbam prin casă recitând paginile care mă impresionaseră cel mai mult. În plus, în viața de toate zilele, vorbeam prețios, folosind deseori cuvinte absurde pe care le căutam în dicționar, crezând că în felul ăsta fac o impresie bună și îmi las interlocutorii cu gura căscată. [...]

Eu continuam să adun cărți și cuvinte, așa încât, la sfârșitul adolescenței, aveam sub pat mai mult de cincizeci de romane. Cărțile acelea au fost prima mea cărămidă, structura pe care am ridicat construcția vieții mele, temelia mea. Dacă am devenit ceea ce sunt, e meritul celor cincizeci de volume, meritul serilor petrecute cu privirea înfipțată în paginile lor.

Trebuie deci să-i mulțumesc avocatului Mastrangelo, dar, mai ales, să le mulțumesc marilor oameni care au fost: Barrie, Carroll, Kipling, London, Salgari, Verne, Stevenson, Twain, de Amicis, Saint-Exupéry și mulți alții.

De fapt, cel mai important mulțumesc i-l datorez unei femei.

Mama mea.

Lorenzo Marone, *Un băiat ca toți ceilalți*

Textul 2

Prima carte pe care am citit-o? N-am nici cea mai mică idee. Pot presupune însă când am citit prima carte. În clasele primare: înainte, în orice caz, de a împlini nouă ani, când mi-am făcut o bibliotecă personală; cam tot pe atunci, probabil, am început să citesc. Biblioteca se compunea dintr-un raft din dulapul unde își ținea tata cărțile lui de pedagogie. Dulapul se afla în camera noastră, a fratelui meu și a mea, de la parterul unui bloc vechi, cu două etaje, de pe strada Dr. Kornhauser (astăzi Ion Lupaș) din Sibiu. Ne-am mutat acolo prin 1948 sau 1949, când eram în clasa a treia. Primele două le urmasem la Institutul Teologic, în fosta Școală de Aplicație, de pe strada Mitropoliei (devenită 1 Mai și din nou Mitropoliei), alături de care locuiam, în fundul unei curți care mi se părea uriașă, cu multe apartamente de jur-împrejur, la parter și la etaj. La sfârșitul lui 1948, după reforma învățământului, bănuiesc, am fost mutați cu școala dincolo de Cibin, într-o clădire care avea o sireună (există și astăzi), la marginea unui câmp pe care descopeream zilnic tot felul de lucruri, cum ar fi obuze neexplodate din război, gamele și lopeți. Odată cu școala, am schimbat și locuința, [...] exact vizavi de clădirea Astei, în parcul central. De aceea țin minte când mi-am încropit biblioteca. Ea se leagă de noua locuință.

Ce și câte cărți aveam în ea, nu prea mai știu. Era, în tot cazul, un volumaș cu povestirile lui Creangă. Altul era *Cuore* de Edmondo de Amicis. Le numerotasem, lipind etichete pe cotor. Am păstrat, de exemplu, cele două volume din *De la polul nord la polul sud* de Sven Heddin, exploratorul suedez, pe care am scris copilărește Carte nr. 5 și Carte nr. 6.

Dintr-un *ex libris* deduc că a aparținut unuia dintre frații mamei [...]. *Insula misterioasă* de Jules Verne poartă numărul 188. De unde le aveam, e greu de spus. Niciuna nu era nouă. Mi le însușisem, carevasăzică, dar nu-mi amintesc în ce împrejurări. Modificam mereu numărătoarea, probabil în căutarea unui sistem eficace [...]. Eram departe de a-mi da seama că, vorba lui Borges, „să pui în ordine o bibliotecă este un mod tăcut de a exersa arta criticii”. Cred că nu știam nici măcar ce e critica. Mă jucam? Mie mi se pare că mă luam foarte în serios. Îmi dăduse cineva ideea? Pe Sartre l-am citit douăzeci de ani mai târziu. Ceea ce îmi amintesc foarte clar este sentimentul de proprietate pe care mi-l trezeau cărțile mele. Asta îmi plăcea nespus. Proprietatea privată era pe cale de dispariție în România, dar eu mă simțeam, la cei nouă sau zece ani, proprietar. De cărți.

Nicolae Manolescu, *Viață și cărți*

Etapa 2 – Strategii de înțelegere a textelor

1 Notează, din **textul 2**, numele a doi scriitori.

2 Scrie, în casetă, litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din **textul 2**.

Pentru băiat, alcătuirea bibliotecii personale era:

- a) o activitate neplăcută; c) o obligație școlară;
b) o activitate serioasă; d) un joc copilăresc.

Răspunsul corect

3 Scrie, în casetă, litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din **textul 1**.

În copilărie, Mimi primește cele mai multe cărți de la:

- a) astronautul Neil Armstrong;
b) avocatul Mastrangelo;
c) bunica sa, Maria;
d) mama sa, Loredana.

Răspunsul corect

4 Scrie, în casetă, litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din **textul 1**.

Personajul-narator consideră că prin lectură:

- a) a devenit ceea ce este în prezent;
b) s-a integrat mai bine în familie;
c) a repetat mai multe cuvinte absurde;
d) a devenit un bun constructor.

Răspunsul corect

5 Stabilește valoarea de adevăr a fiecărui enunț bazându-te pe informațiile din cele două texte și notează „X” în dreptul căsuței potrivite.

Textul 1

Enunțul	Adevărat	Fals
a) Familia Russo era formată din bunici, părinți, doi copii și un câine.		
b) Mimi dorea să devină scriitor.		
c) Pasiunile băiatului sunt susținute de tatăl său.		

Textul 2

Enunțul	Adevărat	Fals
a) Autorul își amintește cu precizie titlul primei cărți citite.		
b) Nicolae Manolescu începe să-și facă o bibliotecă personală din clasa a treia.		
c) Băiatul păstra mereu aceeași ordine a cărților în biblioteca sa.		

STRATEGII DE LECTURĂ

- Identifică, în text, informația menționată în cerință.
 - informațiile fac referire la fapte, la detalii, la comportamente, la acțiuni etc.;
 - informațiile necesare se găsesc într-un enunț sau, în cel mult, două enunțuri;
- Recitește pasajul cu precizie pentru a te asigura că înțelegi ce se spune despre subiectul cerinței.
- Nu alege varianta de răspuns doar pentru că este menționată într-o scevență, alegerea trebuie să fie în relație cu cerința. Fii atent la sens!
- Elimină variantele de răspuns care prezintă informații contrazise în text.

- 6 Precizează două trăsături ale textului epic și ilustrează-le cu câte o secvență semnificativă din **textul 1**.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- 7 Prezintă, în minimum 30 de cuvinte, un element de conținut comun celor două texte date, valorificând câte o secvență relevantă din fiecare text.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STRATEGII DE LECTURĂ ȘI DE REDACTARE

1. Citește cu atenție textul și identifică un element de conținut comun: un cuvânt-cheie, o imagine, un personaj, o acțiune, o atitudine, o emoție/un sentiment, o idee, tema textului etc.
2. Identifică o secvență care se referă la elementul de conținut în **textul 1** și o secvență din **textul 2**.
3. Pentru redactarea răspunsului, alege din secvență:
 - structurile sugestive pe care le vei folosi sub formă de citate, între ghilimele sau le vei parafraza;
 - perspectiva asupra elementului de conținut pe care o oferă textul;
 - prin ce se particularizează acesta;
 - care este relația dintre personaje/persoane și elementul de conținut ales.
4. Redactează răspunsul utilizând cu atenție semnele de punctuație precum: virgula, ghilimelele, punctul, parantezele.
5. Se pot folosi în răspuns structuri/conectori precum: *în primul text, în al doilea text, în textul scris de..., în schimb, se surprinde, este sugerată, este prezentată, pentru că, deoarece* etc.

- 8 Crezi că pasiunile din timpul copilăriei sunt importante? Motivează-ți răspunsul, în 50–100 de cuvinte, valorificând **textul 1**.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

STRATEGII DE LECTURĂ ȘI DE REDACTARE

1. Citește cu atenție textul și identifică o secvență din text care răspunde la întrebarea oferită.
2. Extrage informația pe care o oferă textul asupra problemei propuse de exercițiu.
3. Notează ce alte idei ai despre această problemă, dincolo de text, din experiența personală, și apoi construiește-ți opinia.
4. Răspunde la întrebarea inițială, formulându-ți opinia, pe care o vei explica/justifica prin cât mai multe perspective și pe baza informației din textul dat.
5. Exemplifică-ți opinia, valorificând în detaliu secvența de text.
6. Utilizează cuvinte/expresii care denotă perspectiva personală: *în opinia mea, cred că, din punctul meu de vedere, consider că* etc.
7. Se pot folosi în răspuns structuri/conectori precum: *în textul scris de ..., se surprinde, este sugerată, este prezentată, pentru că, deoarece, fiindcă, în plus, de asemenea, totodată, cu alte cuvinte, de exemplu, de pildă, în acest sens, este elocventă secvența* etc.
8. Redactează răspunsul utilizând cu atenție semnele de punctuație precum: virgula, ghilimelele, punctul, parantezele.

- 9 Asociază fragmentul din *Un băiat ca toți ceilalți* de Lorenzo Marone cu un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, prezentând, în 50–100 de cuvinte, o valoare morală/culturală comună, prin referire la câte o secvență relevantă din fiecare text.

STRATEGII DE LECTURĂ ȘI DE REDACTARE

- Citește cu atenție textul și identifică valoarea transmisă prin intermediul personajului, răspunzând la una sau mai multe dintre cele trei întrebări:
 - Ce dorește personajul? Ce îl face să dorească ceea ce dorește?
 - Ce face personajul? Ce îl determină să facă ceea ce face?
 - Ce spune personajul? Ce îl determină să spună ceea ce spune?
- Exemple de valori: responsabilitatea, curajul, empatia, loialitatea, bunătatea, adevărul, educația, pasiunea pentru ceva, politețea, modestia, onestitatea, prudența, înțelepciunea, binele, buna-cuviință, recunoștința, autocontrolul, altruismul, hărnicia, generozitatea, încrederea etc.
- Identifică o secvență din care reiese valoarea aleasă, în **textul 1**, și gândește-te la o secvență dintr-un alt text citit de tine.
- În construirea răspunsului poți să alegi din secvență:
 - structurile sugestive pe care le vei folosi sub formă de citate, între ghilimele sau le vei parafraza;
 - perspectiva asupra valorii pe care o oferă textul;
 - prin ce se particularizează valoarea;
 - care este relația dintre dorințele și comportamentul personajelor și valoarea extrasă etc.
- Utilizează cuvinte din câmpul lexical al valorilor. De exemplu: educația (formarea, cunoașterea, înțelegerea lumii din jur etc.), bunătatea (altruismul, blândețea, devotamentul pentru celălalt etc.).
- Redactează răspunsul, utilizând cu atenție semnele de punctuație precum: virgula, ghilimelele, punctul, parantezele.
- Se pot folosi în răspuns structuri/conectori precum: *în primul text, în textul scris de ..., în schimb, se surprinde, este sugerată, este prezentată, se accentuează ideea că, pentru că, deoarece, în schimb, totodată* etc.

Etapa 3 – Gramatică

1 Scrie, în casetă, litera corespunzătoare răspunsului corect.

Conțin diftongi ambele cuvinte din seria:

- a) „citeam”, „eu”; c) „plăcea”, „noastră”;
b) „două”, „eram”; d) „temelia”, „unei”.

Răspunsul corect

1. Desparte fiecare cuvânt în silabe.
2. Identifică sunetele din fiecare silabă (consoane, vocale, semivocale).
3. Identifică grupurile alcătuite dintr-o vocală și o semivocală care apar în aceeași silabă.
4. Oferă răspunsul.

2 Scrie, în casetă, litera corespunzătoare răspunsului corect.

Seria care cuprinde doar cuvinte compuse este:

- a) „deseori”, „exploratorul”;
b) „doisprezece”, „odată”;
c) „locuință”, „volumaș”;
d) „neexplodate”, „deasupra”.

Răspunsul corect

1. Amintește-ți definiția compunerii (*compunerea – procedul intern de îmbogățire a vocabularului prin care se formează cuvinte noi, prin alăturarea a două sau mai multe cuvinte independente, care își pierd sensul inițial și generează un sens nou*).
2. Citește cu atenție fiecare cuvânt.
3. Oferă răspunsul.

3 Scrie, în casetă, litera corespunzătoare răspunsului corect.

Fac parte din aceeași familie lexicală ambele cuvinte din seria:

- a) bloc, locuință;
b) carte, cărturar;
c) copilărești, copilărie;
d) fratelui, bunic.

Răspunsul corect

1. Amintește-ți definiția familiei lexicale (*familia lexicală – toate cuvintele formate de la un cuvânt de bază prin derivare sau prin compunere*).
2. Citește cu atenție fiecare cuvânt.
3. Oferă răspunsul.

4 Scrie, în casetă, litera corespunzătoare răspunsului corect.

Sunt paronime cuvintele subliniate din seria:

- a) „de la parterul unui bloc vechi”, Am cumpărat un bloc de desen;
b) „pe care mi-l trezeau cărțile”, Dimineața mă trezesc greu;
c) „eu eram pasionat și de asta”, Discursul său a fost unul pasional.
d) „fragmente din anumite romane”, Armatele romane au cucerit multe teritorii.

Răspunsul corect

1. Amintește-ți definiția paronimelor (*paronimele – cuvintele cu formă asemănătoare și sens diferit*).
2. Citește cu atenție fiecare variantă.
3. Oferă răspunsul.

5 Transcrie, din fragmentul de mai jos, trei verbe la modul indicativ, precizând timpul fiecăruia.

„Le numerotasem, lipind etichete pe cotor. [...] Dintr-un *ex libris* deduc că a aparținut unuia dintre frații mamei [...]. *Insula misterioasă* de Jules Verne poartă numărul 188. De unde le aveam, e greu de spus.”

Verb la modul indicativ	Timpul verbului

1. Identifică, în secvența dată, verbele subliniindu-le.
2. Amintește-ți că verbele la indicativ exprimă acțiuni considerate reale.
3. Stabilește timpul pentru trei verbe și notează-le în tabel.

6 Alcătuieste un enunț negativ, în care substantivul „bibliotecă” să aibă funcția sintactică de atribut (1), și un enunț interogativ, în care pronumele personal „ea” să aibă funcția sintactică de complement prepozițional (2).

(1)

.....

1. Amintește-ți ce înseamnă enunț negativ, respectiv enunț interogativ.
2. Amintește-ți că atributul determină un substantiv sau un pronume și că răspunde la întrebările „care?”, „ce fel de?”, „al/a/ai/ale cui?”.
3. Construiește enunțul.
4. Amintește-ți că un complement prepozițional se combină cu un verb și că răspunde la întrebările „despre cine?”, „despre ce?”, „pentru cine?”, „pentru ce?” etc.
5. Construiește enunțul.

(2)

- 7 Formulează, sub forma unui enunț complex, asertiv, un sfat pentru copilul Nicolae Manolescu, cu privire la modul de a-și aranja biblioteca.

.....

1. Amintește-ți că un **enunț complex** este un enunț alcătuit din cel puțin două propoziții.
2. Construiește enunțul conform cerinței.

- 8 Rescrie mesajul de mai jos al unui copil către un coleg, corectându-l.

Îți recomand să citești și tu cea mai perfectă carte care am găsit-o la biblioteca școlii! Cartea a cărei farmec m-a făcut să nu mă dezlipesc de paginile ei ore în șir. Niciodată nu voi mai simții ce am simțit citindo!

.....

Etapa 4 – Redactare

- Scrie, în 80–100 de cuvinte, rezumatul fragmentului selectat din opera *Un băiat ca toți ceilalți* de Lorenzo Marone.

Punctajul pentru rezumat se acordă astfel:

- conținutul rezumatului – 12 puncte;
- redactarea rezumatului – 8 puncte (coerența textului – 1 punct; claritatea exprimării ideilor – 1 punct; proprietatea termenilor folosiți – 1 punct; corectitudinea gramaticală – 1 punct; ortografia – 1 punct; respectarea normelor de punctuație – 1 punct; lizibilitatea – 1 punct; încadrarea în limita de cuvinte – 1 punct).

Notă! Rezumatul nu va fi precedat de titlu sau de motto. Punctajul pentru redactare se acordă doar în cazul în care rezumatul respectă limita de cuvinte și dezvoltă subiectul propus.

David și Miruna discută despre cum pot realiza un rezumat corect.

— Miruna, te rog, hai să ne facem un ghid despre realizarea rezumatului. Să vedem ce ne mai aducem aminte de anul trecut.

— Sigur, David! În primul rând, trebuie să formulăm rezumatul cu propriile cuvinte.

— Da, da, nu preluăm citate din text.

— Apoi, vom respecta ordinea și logica desfășurării întâmplărilor.

— Vom folosi grupuri de cuvinte care marchează logica desfășurării întâmplărilor. De exemplu, *după aceea, mai apoi, ulterior, în final*.

— David, îmi amintesc că nu trebuie să-mi expun părerea despre text.

— Nu e permis într-un rezumat! Vei cuprinde doar informația din textul-suport.

— OK. Atunci voi reformula și figurile de stil, limbajul specific autorului și dialogul.

— Exact! Vei transforma dialogul în vorbire indirectă și vei utiliza verbe la persoana a III-a. În final, să fii atentă ca ideile să fie formulate la prezent sau la perfect compus.

Etapa 5 – Autoevaluare

- Verifică corectitudinea realizării rezumatului pe baza criteriilor de mai jos.

Criterii	DA	NU	NU SUNT SIGUR(Ă)
Rezumatul este mai scurt decât textul-suport.	✓		
Ideile sunt reformulate cu propriile cuvinte.			
Ideile sunt ierarhizate corect, respectându-se ordinea și logica desfășurării întâmplărilor.			
Rezumatul face referire strict la textul-suport, nefiind prezente opiniile cititorului.			
Limbajul specific autorului este reformulat, figurile de stil sunt eliminate.			
Se relatează la persoana a III-a, la indicativ prezent sau la perfect compus.			
Sunt utilizate cuvinte/grupuri de cuvinte care asigură legătura dintre idei.			
Textul este corect așezat în pagină, respectă ortografia și regulile de punctuație.			
Rezumatul este coerent și clar.			

* Discută cu profesorul tău situațiile la care ai răspuns „nu” sau „nu sunt sigur(ă)”.

Etapa 6 – Vocabular

- Construiește enunțuri cu sinonimele cuvintelor de mai jos.

a) mister

b) parfum

c) candidă

d) a precede

e) sumbru

f) orizont

g) aruncă

h) surâsul

i) pâlpare

j) soartă

Etapa 7 – Hartă mentală

- Realizează o hartă mentală în care să sintetizezi cunoștințele tale de fonetică. Notează, într-un enunț, care informație de la lecția de fonetică ți se pare cel mai dificil de înțeles.

- Realizează o hartă mentală în care să sintetizezi cunoștințele tale de vocabular. Notează, într-un enunț, care informație de la lecția de vocabular ți se pare cel mai dificil de înțeles.

